

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 3 - 2014



Gosta af Gejerstam: St. Sunniva

God pilegrimssommer

- Det blir kirke på Jessheim s. 4
- Glimt fra påskeleir s. 6
- Der det hele startet s. 16

- Troen og den nye ateismen s. 18
- Religion og konstitusjon s. 20
- Kritisk i Den sentralafrikanske republikk s. 27



Hvor bor katolikkene? s. 12

De hadde mot til å se på Jesu sår



Pave Frans' preken under helligkåringssmessen for pave Johannes XXIII og Johannes Paul II, 27. april 2014.

I sentrum for denne søndagen, som avslutter Påskeoktaven og som den hellige Johannes Paul II ville at skulle vies til Guds Miskunn, står den oppstandne Jesu herlige sår.

Han viste dem allerede første gang han åpenbarte seg for apostlene, på kvelden dagen etter sabbaten, oppstandelsens dag. Men den kvelden var, som vi har hørt, ikke Tomas der, og da de andre fortalte ham at de hadde sett Herren, svarte han at han ikke ville tro uten å ha sett og rørt ved disse sårene. Åtte dager senere viste Jesus seg på nytt i nattverdssalen, midt blant disiplene, og Tomas var også der. Jesus henvendte seg til ham og inviterte ham til å røre ved sine sår. Og denne oppriktige mannen, denne mannen som var vant til å undersøke ting selv, han knelte ned foran Jesus og sa: «Min Herre og min Gud!» (Joh 20,28).

Jesu sår er en *anstøtssten for troen*, men de er også en *bekreftelse på troen*. Derfor forsvinner ikke sårene på den oppstandne Jesu legeme; de forblir fordi nettopp de er det permanente tegnet på Guds kjærlighet til oss, og de er *uunnværlige for å tro på Gud*. Ikke for å tro at Gud eksisterer, men for å tro at Gud er kjærlighet, miskunn og troenskap. Den hellige Peter tar ord fra Jesaja og sier til de kristne: «Ved hans sår ble dere helbredet» (1 Pet 2,24; jf. Jes 53,5).

Den hellige Johannes XXIII og den hellige Johannes Paul II hadde *mot til å se på Jesu sår, til å røre ved hans sårede hender og hans gjennomborede side*. De skammet seg ikke over Kristi kropp, de tok ikke anstøt av ham, av hans kors. De skammet seg ikke over sine medmenneskers kropp (jf. Jes 58,7) fordi de i hvert lidende menneske så Jesus. De var to modige menn, full av Den Hellige Ånds *frimodighet*, og

de vitnet overfor Kirken og verden om Guds godhet, om hans miskunn.

De var prester, biskoper og paver fra det 20. århundre. De kjente dette århundres tragedier, men de ble ikke overveldet av dem. Gud var sterkere i dem; troen på Jesus Kristus, menneskenes forløser og historiens Herre, var sterkere i dem. Guds miskunn som viser seg i disse fem sårene, var sterkere i dem; Marias moderlige nærhet var sterkere i dem.

I disse to mennene som betraktet Kristi sår og vitnet om hans miskunn, bodde det «*et levende håp*» og en «*glede så herlig at den ikke kan rommes i ord*» (1 Pet 1,3.8). Det er håpet og gleden som den oppstandne Kristus gir sine disipler og som ingen kan ta fra dem. Påskens håp og glede som har gjennomgått uttømmelsens og avkledningens smeltedigel, nærheten til synderne helt til det siste, like til vemselen ved bitterheten i lidelsens kalk. Dette er det håp og den glede som de to hellige paver mottok som gave fra den oppstandne Herre og som de selv gav videre i overflod til Guds folk – som er dem evig takknemlig.

Dette håpet og denne troen fylte *det første fellesskapet av troende* i Jerusalem, beskrevet i Apostlenes gjerninger (jf. 2,42–47), slik vi har hørt det i annen lesning. Det er et fellesskap hvor *man lever kjernen i Evangeliet*, det vil si kjærlighet og miskunn, i enkelhet og broderlighet.

Det er dette bildet av Kirken som Det annet vatikankonsil holdt opp for seg selv. Johannes XXIII og Johannes Paul II samarbeidet med Den Hellige Ånd for å gjenopprette og ajourføre Kirken *i henhold til hennes opprinnelige skikkelse*, den skikkelsen som helgenene har gitt henne gjennom århundrene. La oss ikke glemme at det er nettopp helgenene som bringer Kirken fremover og får henne til å vokse. Da han sammenkalte konsilet, viste Johannes XXIII en delikat *lydhørhet overfor Den Hellige Ånd*. Han lot seg lede, og han var en hyrde for Kirken, en «*ledet leder*» – ledet av

Ånden. Dette var hans store tjeneste overfor Kirken; derfor liker jeg å tenke på ham som *lydhørhetens pave – lydhør overfor Den Hellige Ånd*.

I denne tjenesten for Guds folk var den hellige Johannes Paul II *familiens pave*. Han selv sa en gang at han ønsket å bli husket som familiens pave. Jeg liker å understreke det nå mens vi er på vei mot en synode om familien og med familiene, en vei som han helt sikkert ledsager og støtter fra himmelen.

Måtte begge disse nye hellige hyrder for Guds folk gå i forbønn for Kirken for at hun i disse to årene med synodevei skal være lydhør overfor Den Hellige Ånd i pastoral tjeneste for familien. Måtte de begge lære oss å ikke ta anstøt av Kristi sår, og å trenge stadig dypere inn i den guddommelige miskunns mysterium – den miskunn som alltid håper og alltid tilgir, fordi den alltid elsker.

Lesningene i messen var Joh 20,19–31; Apg 2,42–47 og 1 Pet 1,3–9.

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, -2009).

Utgis av:
Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 3-2014, årgang 126 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:
Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:
Kristine Dingstad (KD), sr. Anne Bente Hadland OP (ABH)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:
Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Trykk: Frode Fjellberg AS **Opplag:** 90 550

Redaksjonsslutt: 21.5. Deadline for neste nr: 20.8

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:
Sparebanken Sør, Postboks 200, 4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: SPSONO22XXX IBAN: NO43 3000 2275 321

Glimt fra feiringen

Foto: Mats Tande

Helligkåringen av Johannes XXIII og Johannes Paul II ble feiret også i Norge. St. Olav bringer her bilder fra den store festmessen i Trefoldighetskirken i Oslo.



Mer på katolsk.no

Biskop Eidsvigs preken og flere bilder fra festmessen finnes på katolsk.no. Billedkavalkaden inneholder også lydklipp.

Jessheim

St. Gudmund skal få kirke

Av Heidi H. Øyma

St. Gudmund menighet på Jessheim er den eneste katolske menigheten i Norge uten kirke. Det skal det snart bli en råd med.

P.t. holder menigheten hus i foreløpige paviljonger («kirke på hjul»), men leiekontrakten med kommunen for tomten disse står på, utløper i februar 2016. Derfor er det ekstra viktig å få på plass en permanent løsning. Menigheten, som også omfatter området ved Gardermoen flyplass, ligger i en region med høy befolkningsøkning, et område som byr på mange jobbmuligheter. Den demografiske utviklingen i St. Gudmund tilsvarer dette. Per 15. mai i år sognet 4244 katolikker til menigheten. Da den flyttet inn i sin mobile løsning for drøyt tre år siden, hadde medlemstallet nettopp passert 1900.

Oslo katolske bispedømmes eiendomsjef Hai-Nam Vy, som selv bor på Jessheim, har gitt St. Olav innblikk i et prosjekt som både er kommet langt og er svært godt gjennomtenkt.

Tomten ligger i Kverndalen, ca 1,5 km vest for Jessheim sentrum. Det foreløpige menighetsanlegget står et annet sted, noe som betyr at det kan være i bruk under byggetiden.

Prosjektet omfatter tre presteleiligheter med to gjesterom med egne bad. Det blir kapell i loftsetasjen i boligdelen av komplekset.

Menighetslokaler inkluderer menighetssal med kjøkken, fem katekeserom, to møterom, tre kontoret, ett samtalerom og åtte toaletter. Det blir handicaptoalett på hver etasje. Anlegget tilfredsstillende selvfulgelig kravene til universell utforming på alle måter. Menighetssalen kan deles i to med lydisolerte foldedører slik at ulike aktiviteter kan pågå samtidig. Dette gir



også bedre muligheter for utleie med tilhørende inntekter.

Kirken

St. Svithun kirke i Stavanger er referanseobjekt for St. Gudmund. Dette innebærer at St. Gudmund vil minne om St. Svithun, men den blir ingen blåkopi av storebroren i vest.

Kirkerommet har 300 sitteplasser i skipet pluss 25 plasser på benker langs veggene. Disse benkene har den sne-dige sideeffekten at de kamuflerer utløpet for den vannbårne varmen i kirken. Når det er behov for det, vil menigheten også kunne bruke 80 sitteplasser på galleriet sammen med kirkekoret. Kirken omfatter også et «gråterom» med høyttalere og glassvegg som sikrer full sikt mot alteret. Det blir et lite blomstersakristi og et rommelig hovedsakristi på 30 m² med toalett.

Utvendig blir kirken dekket med upusset, gråhvit tegl. Innvendig blir det pusset betong, men med en del treverk som gir rommet et varmt preg. Prosjektet prioriterer i det hele tatt god og varm belysning, og det jobbes også mye med akustikk. Gulvet blir i natursten, etter konsultasjon med menigheten. Taket får mørke taksten.

Anlegget får 80 parkeringsplasser, med to handicapplasser. De skal ligge i en allé opp mot kirken (ikke slik men ser på modellen). Alle opp mot det tekniske hovedbygget på NTNU i

Trondheim har vært inspirasjonskilden her. Det er generelt tilrettelagt for effektiv drift, vedlikehold og renhold.

Menigheten planlegger også en maria-hage mellom de to fløyene i anlegget.

Kirken er orientert øst-vest med koret mot øst. Kirkerommet vil få både morgen- og kveldssol. Hai-Nam Vy mener det vakreste synet vil møte dem som går i 8-messen om morgenen og får oppleve solen fra vinduet over koret.

Takk

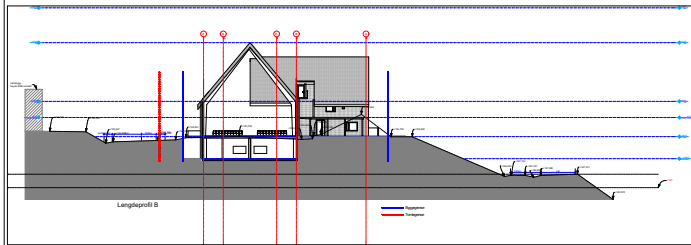
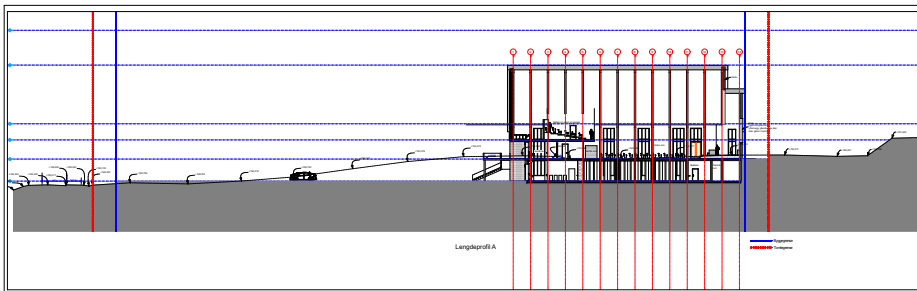
Hai-Nam trekker frem at mye av æren for at prosjektet er kommet så langt, tilhører arkitekt Terje Andersen, som har vært en uunnværlig hjelp for henne og byggekomiteen. En annen viktig støtte har vært Jan Berge.

Hai-Nam avslutter med å understreke at menigheten er takknemlig for eksternt hjelp. St. Gudmund har fått seks glassmalerier, som vil bidra til varmt lys i kirkerommet. Disse er en gave fra Trondheim stift ved biskopen og stod opprinnelig på St. Elisabeth hospital i Trondheim. Kanskje kan denne typen gjenbruk inspirere også andre?

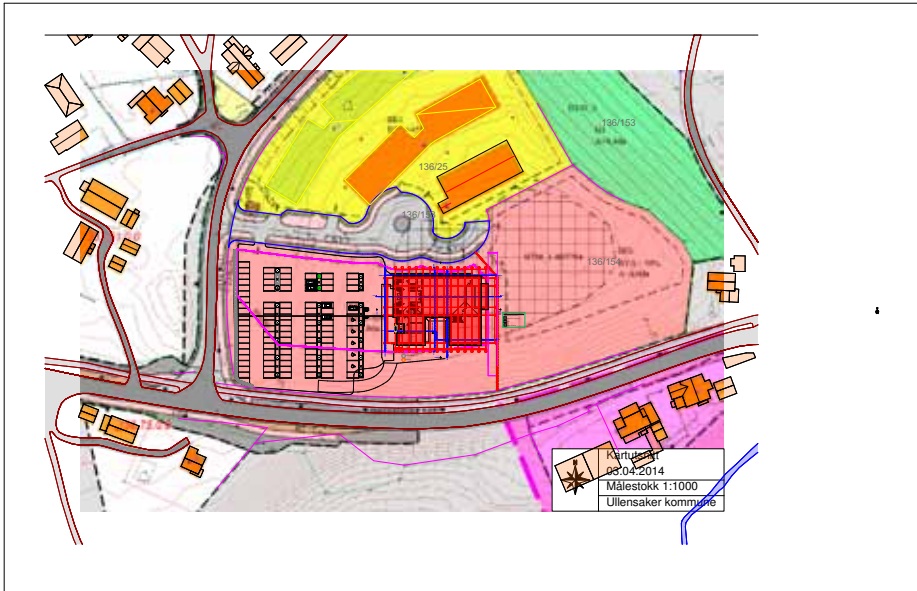
– Dessuten har Akersveiens vaktmester Francis Subramaniam lovet at bispedømmets håndverkerteam skal hjelpe til med å legge parketten for oss. Da sparer vi ikke lite, smiler Hai-Nam.

Prosjektfakta og fremdriftsplan

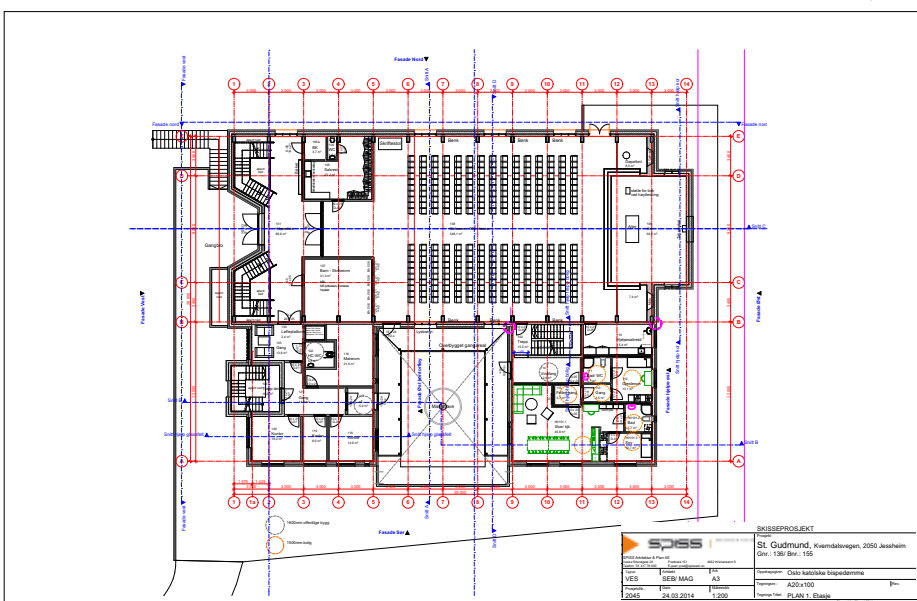
- Terje Andersen har utarbeidet forprosjektet i samarbeid med Hai Nam Vy og menighetens byggekomité. Forprosjektet baserer seg på menighetens forarbeid. Disse tegningene ligger nå hos SPISS-arkitekt for videre revidering. SPISS er ansvarlig søker for rammetillatelse og igangsettingstillatelse og prosjekterende i forhold til offentlige myndigheter. Utførelsen ligger hos PK-entreprenør. Siden menigheten har gjort mye forprosjektering selv, er arkitektutgiftene lave.
- Prosjektledelse og byggeledelse ligger hos Oslo katolske bispedømmes eiendomsavdeling.
- I mai innvilget Ullensaker kommune dispensasjon fra reguleringsbestemmelsene slik at kirken kan ha et 25 meter høyt tårn. En nødvendig dispensasjon for å kunne bygge tre presteleiligheter ble også innvilget. Dermed ligger veien åpen for videre fremdrift.
- Når dette leses, er nabovarsel sendt ut og søknad om rammetillatelse for prosjektet levert kommunen. Hvis behandlingen av søknaden går raskt, er det realistisk å kunne begynne gravearbeidene i slutten av august.
- Byggetid er estimert til 18 måneder. Ferdigstillingsdato er innen utgangen av mars 2016.



SPISS		SKISSEPROSJEKT	
St. Gudmund, Kvendalsvegen, 2050 Jessheim Gnr.: 136/ Bnr.: 155		Prosjekt: Oslo katolske bispedømme	
VEB	SEB MAG A3	Prosjekt:	A30-5
2045	24.03.2014	1:400	Langsprofilt A og B



SPISS		SKISSEPROSJEKT	
St. Gudmund, Kvendalsvegen, 2050 Jessheim Gnr.: 136/ Bnr.: 155		Prosjekt: Oslo katolske bispedømme	
VEB	SEB MAG A3	Prosjekt:	A10-1
2045	24.03.2014	1:1000	Skisseplan



SPISS		SKISSEPROSJEKT	
St. Gudmund, Kvendalsvegen, 2050 Jessheim Gnr.: 136/ Bnr.: 155		Prosjekt: Oslo katolske bispedømme	
VEB	SEB MAG A3	Prosjekt:	A20-100
2045	24.03.2014	1:200	PLAN 1. Etasje

Finansiering

Prosjektkostnadene er estimert til 50 millioner. Tomten er nedbetalt. Menigheten har 1,1 millioner i oppspart overskudd fra 2013 og regner med å ha 1 million i årlig driftsoverskudd fremover. For å klare prosjektet har menigheten ulike innsamlingstiltak. Det vil også bli søkt om støtte fra tyske katolske velgjørere og fra bispedømmets byggefond. *All støtte er kjærkommen!*

Sogneprest Andreas Rupprecht SM håper at flest mulig vil gi via avtalegiro. Den som ønsker å støtte prosjektet, kan henvende seg til ham på Jessheim@katolsk.no/ 95 17 17 89.

Påskeleir – et minne for livet

Av Victoria Oftestad

Å samle konfirmantene i Den stille uke – som jeg må innrømme ikke ble så stille – var en smart ting å gjøre av Norges Unge Katolikker. Etter denne leiren tror jeg aldri jeg vil se på påskehøytiden med samme øyne, og jeg har fått venner for livet.

Jeg må ærlig innrømme at jeg ikke så spesielt frem til påskeleir på Skogstad, mest fordi jeg ikke kjente særlig mange, og fordi jeg heller ville tilbringe påsken innenfor husets fire vegger og ikke på et trangt leirsted der man måtte stå opp lenge før man pleide. Likevel ble jeg positivt overrasket – Skogstad var jo kjempekoselig, og jeg fikk venner for livet i løpet av den første timen etter ankomst. På leiren hadde vi fantastiske ledere som snekret sammen et tett program, så det ble lite tid til å kjede seg.

Aktivitetsgrupper og speeddate

Noe av det vi var med på, var aktivitetsgruppene. Alternativene var: drama, som fremførte flere påskelaterte skuespill, mange fikk vist sin dramatiske side her; musikkgruppa, som øvde på sanger til både messen og fra mer populære sjangre, de fremførte vakkert siste kvelden (jeg skjønner ikke helt hvordan de klarte å synge så



Foto: Anne Dorothea Persvoll



Foto: Anne Dorothea Persvoll

rent klokka to om natta); PMS – praktisk moro sport, hvor man holdt på med fysiske aktiviteter, som oftest ute i det «forfriskende» været; og mysteriegruppa, hvor man gjorde alt fra massasje til leiravis og marshmallow-grilling ute i skauen med afrikansk vri. Aktivitetsgruppene gjorde at vi

hvert fall sikkert: Jeg fikk vite mer om noen på de to minuttene enn jeg ville fått på hele leiren!

Facebook i papirform og Påske-OL

En av tingene vi gjorde da det var fritid, var å skrive lapper og legge dem i

Å stå sammen med mange andre katolikker og endelig kunne si «halleluja» og «god påske» etter en midnattsmesse, det er ekte påskeglede for meg.

fikk mange nye venner og fikk oppleve ekte «leirspirit» på høyt nivå.

En av de første dagene, da ikke alle kjente alle, hadde vi «smurfefest», der alle var utkledd som drømmeyrket og malt blå i ansiktet som smurfer.

Her ble vi introdusert for noe jeg ikke hadde vært med på før: speeddate. Alle jentene satt på hver sin stol, mens guttene roterte rundt og flyttet seg for hvert andre minutt for å snakke med hver av jentene. Her var det brukt både «sjarmere i senk»-metoden, «sitte stille til de to minuttene har gått»-metoden og «føre en vanlig samtale»-metoden. Jeg tror nok de fleste syns sistnevnte fangerte best. En ting er i

boksene som sto på pianoet. Det var en boks der man kunne skrive anonyme spørsmål til pater Khiem, som han svarte åpent på i fellesskap. I en annen la vi lapper til vår utdelte, hemmelige venn, disse ble lest opp under måltidene. Den tredje var den mest aktive og var laget for at de «facebook-avhengige» ikke skulle får anfall – dette var facebook i papirform hvor man kunne skrive statuser, like ting og alt det man kan digitalt. Dette ble også lest opp under maten, og det var flere som fikk seg noen overraskelser.

Påske-OL var en ting som krevde samarbeid og lagånd – hvert av lagene skulle ha sin egen dresscode og skulle gjennomføre ulike aktiviteter, som bla skyte på blink med luftgevær, skyte erter på rumpe, komme gjennom hinderløype med pepper over leppa og mange fler. Den eneste haken var

at gjennom alle lekene skulle man beholde en kokosbolle og en vannballong – noe som var lettere sagt enn gjort. Mitt lags kokosbolle ble spist av en av lederne før lekene startet, og vannballongen vår, «Little Pinkie», ble sprukket av en annen deltager – med vilje! Da lekene var over, tror jeg det bare var én kokosbolle igjen fra alle lagene!

Vanskelig faste og velfortjent fest

På langfredag skulle alle faste, bare spise tre måltider (uten kjøtt), godteri var forbudt, og stemmen skulle brukes så lite som mulig. Dette viste seg å være vanskelig for visse personer. Da vi gikk tur for å få tiden til å gå, klarte en liten gruppe å snike seg inn på en bensinstasjon og kjøpe pølse, godteri og lignende. Dette fikk konsekvenser – blant annet måtte de vaske opp og fikk andre kjedelig oppgaver.

Påskeaften var høydepunktet for leiren – det er jo tross alt det hele fasten bygger opp mot! Vi startet kvelden – etter at vi hadde pyntet oss – med en

nydelig midnattsmesse, noe som var en ny opplevelse for mange. Å stå sammen med mange andre katolikker og endelig kunne si «halleluja» og «god påske» etter en midnattsmesse, det er ekte påskeglede for meg. Etter dette kunne festen begynne, i par ble vi satt til bords og servert de deiligste retter (da var klokka halv ett om natta!), mens vi lyttet til sang, fantastiske taler og gjennomførte det som sto på lappene under tallerkenen vår. På disse lappene kunne det stå alt fra «hold en liten tale», til «dans fugledansen foran alle». Etter middagen var det på tide å få ut all energi på dansegulvet, og uten å overdrive, så danset vi hele natten – jeg var selv en av dem som fikk et lite sjokk da jeg så hvor lyst det plutselig var ute morgenen etter.

Dette var bare noen av tingene vi gjorde på leiren, så det var mildt sagt en begivenhetsrik uke og helt klart en av de beste påskefeiringene i mitt liv. Jeg tror også mange fikk oppleve samholdet og det fine med å være katolikk på en ny måte og lærte hvor essensiell



Til høyre: P. Khiem tenner påskelyset fra den velsignede ilden.

påsken egentlig er. For alle som snart er konfirmanter: Dra på påskeleir! Du kommer til å få så mye ut av det!

LEDERKURS FOR EKSISTERENDE OG FREMTIDIGE EKTESKAPSFORBEREDENDE TEAM

VI ØNSKER EKTEPAR MED NOE FARTSTID OG ALLE PRESTER VELKOMMEN

STED: MARIAGÅRDEN, AKERSVEIEN 5, 0177 OSLO
TID: FREDAG 24.10. KL. 18 – SØNDAG 26.10. KL. 13.30
PROGRAM VIL BLI SENDT UT RETT OVER SOMMEREN.
HOLD AV HELGEN 24.-26. OKTOBER!



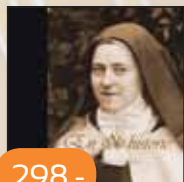
OKBs pastoralavdeling

arrangerer lederkurs for alle som er involvert i bispedømmets ekteskapsforberedende kurs, eller som ønsker å bidra i denne tjenesten i fremtiden. Vi trenger stødige ektepar med en del års fartstid, som sammen med sin sogneprest kan tenke seg å ta del i Kirkens forberedelse av par som skal gifte seg. Det er stort behov for ektepar som i tillegg til polsk, engelsk, litauisk eller vietnamesisk, også kan godt norsk. I kurset inngår innføringer i:

- Bispedømmets kursmateriale
- Ekteskapsteologi
- Betingelser for gyldig inngåelse av ekteskap
- Dokumentkrav
- Kirkens lære om seksualitet og fruktbarhet
- Kommunikasjon, konfliktforebygging og forsoning
- Familieliv og trosformidling
- Praktisk veiledning i gruppeøvelser og undervisningsmetoder

Vil dere vite mer, kontakt Maria E. Fongen på telefon 23 21 95 77 eller E-post: maria.fongen@katolsk.no

Aktuelt fra St. Olav forlag

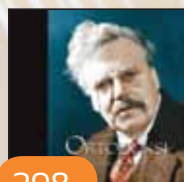


Klassikere:
En sjels historie

296 sider |
innbundet

298.-

Thérèse av Lisieux' enestående selvbiografi foreligger for første gang på norsk! Oversatt av Jeanne Wreden og med forord av nonnene i Karmel, Tromsø.



Klassikere:
Ortodoksi

200 sider |
innbundet

298.-

G.K. Chestertons apologetiske klassiker foreligger nå på St. Olav forlag! Modernisering av Stephan Tschudis oversettelse (1949) og med forord av Hans Fredrik Dahl.



**Den katolske
kirkes katekisme**

680 sider |
softcover

329.-

Endelig foreligger nytt opplag av katekismen – denne gang med revideringene som ble foretatt i 1997, etter at den norske oversettelsen ble publisert i 1994.

www.stolavforlag.no

Feiringen av tusenårsminnet for Olav den Helliges omvendelse



St. Olav malt av Gösta af Geijerstam.

2014 marker 1000-årsjubileet for Olav den Helliges omvendelse og dåp i den franske byen Rouen. Det vil være et mangfold av arrangementer, følgende er av særlig interesse for norske pilegrimer.

Onsdag 15.10: Olavsoratoriet 2014 – Olav den Helliges dåp, premiere i Rouen-katedralen med nærmere 200 franske og norske sangere og musikere. (OBS: førpremiere i Stavanger konserthus den 17. september. Se olav-2014.no for detaljer)

Torsdag 16.10: Festdagen for Olav den Helliges dåp. Norsk katolsk messe i Mariakapellet i katedralen, øst for høykoret klokken 16.

Fredag 17.10: Økumenisk gudstjeneste med deltagelse fra norsk og fransk, katolsk og protestantisk kirke klokken 18 med verk av H. Ødegaard: Lux illuxit, fra komposisjonskonkurransen 2014, organisert av Rouenkatedralens egne «Maîtrise» og «les Choeur St Evode», ordets liturgi og avduking av minneplakett.

Lørdag 18.10: Kl. 20.00, konsert med Trondheimsolistene og Schola Sanctae Sunniva.

Søndag 19. oktober: kl. 15.30, pontifikalmesse ved biskop Descubes og biskop Eidsvig. Overrrekkelse av Olavsrelikvie til katedralen i Rouen.

OBS: Den årlige valfarten til Roma gjennomføres som vanlig. Biskop Eidsvig feirer messe i San Carlo al Corso den 16. oktober.

St Joseph
RETRETTSSENTER
GREFSEN OSLO



Høsten 2014

Tors. 18. sept.–søn. 21. sept.
P. Erik SM og Geir Gundersen

Tors. 16. okt.–søn. 19. okt.
P. Rory SM og Bjørg Eimstad

Tors. 20. nov. –søn. 23. nov
P. Erik og Sr. Marit CSJ

10- dagers retrett for enkeltpersoner
Tirs. 4 nov. – tors. 13.nov.
Sr. Marit CSJ, p. Jo Neve SM, liturg

Retretter i advent:
Tors. 27. nov.–søn. 30. nov.
P. Rory SM og sr. Marit CSJ

Tors. 4. des.–søn. 7. des.
P. Rory SM og sr. Marit CSJ

Retrettene tilbringer vi i stillhet og bønn. Den hl. messe og tidebønner er en del av dagsrytmen. Personlig veiledning er til hjelp i prosessen. Retrettene starter med aftens kl. 18.00 og avslutter med middag kl. 12.45.

Prisen på helgeretretter: fra tors til søn kr 1800,-
fra fre til søn kr. 1400,-;
10 dagers retrett kr 5000,-
studenter/ungdommer 30 % rabatt.

Påmelding

Epost: retrett@stjoseph.no
Telefon: 23 40 09 22 eller 23 40 09 34
Post: St. Joseph Retrettsenter,
Brannvaktveien 5, 0489 Oslo

Plass på retretten er sikret når påmelding er bekreftet og depositum betalt til 0530 17 80402 eller 1607 18 23990

Mer informasjon om retrettene og retrettsenteret:

www.stjoseph.no



Språk og babbler

Av Georg Fr. Rieber-Mohn –
tilhører St. Teresia menighet på Hønefoss

Vi aldrende mennesker synes å ha en iboende tilbøyelighet til å irritere oss over «sedenes forfall». Det er ikke helt uten grunn. Men denne gang skal jeg nøye meg med noen ord om språklig forfall.

En lingvist ville antakelig kalle de følgende fenomener for en interessant språklig utvikling. Så nøkternt og deskriptivt kan ikke jeg forholde meg til dem.

Språket er vår tankes hjelpemiddel og den viktigste nøkkel til forståelse mellom mennesker. Antakelig er også språket – ord og begreper – en viktig forutsetning for vår tankevirksomhet. Men dette mer filosofiske spørsmålet lar jeg ligge. Best mulig samsvar mellom den klare tanke og språket må være et mål for alle som ønsker å bli forstått. Når språket ikke treffende beskriver den virkelighet det søker å dekke, er det ikke lenger det presise instrumentet det bør være.

Jeg erkjenner uten videre at opprinnelig feil språkbruk etter hvert kan bli vanlig og umerkelig et felleseie. Men tenker man etter, er det oftest et tap og ikke en vinning. Eksempelvis uttrykket «ta selvkritikk», som nesten alle bruker. Ser man nøyerer etter, blir dette feil. Enten «øver man selvkritikk», eller man «tar kritikk» fra andre. Sammenblandingen er blitt godtatt. Det samme er dessverre i ferd med å skje med andre uttrykk i dag. Stadig vekker skriver yngre mennesker «ta selvmord». Enten tar man livet av seg, eller man begår selvmord. Og videre: Svært mange sier og skriver «stille spørsmålstegn», endog i høyakademiske miljøer. Her blander man igjen to uttrykk: Enten stiller man spørsmål ved noe, f.eks. et utsagn eller en påstand,

eller så setter man spørsmålstegn ved samme. Og mens jeg holder på med denne artikkelen, leser jeg i Vårt Land følgende setning: «Mange har vansker med å innfinne seg med situasjonen, når de får avslag.» Man kan eller må avfinne seg med en situasjon, og det er klokt å innfinne seg i tide til viktige møter.

Metaforer til besvær. Bruk av metaforer kan være en dristig øvelse. Vilt komiske sammenblandinger forekommer. Klassisk er denne: «Du skal ikke mele din egen syke mor.» Og en kvinnelig komiker uttalte i et intervju: «Poengget mitt er at jeg er ganske lett å få på kroken». For en sportsfisker som meg høres jo dette lovende ut. Hun mente formodentlig at hun er lett å lure – «går lett på kroken.» I bakgrunnen spøkte naturligvis uttrykket «lett på tråden», og det var neppe intensjonen, skjønt

Når språket ikke treffende beskriver den virkelighet det søker å dekke, er det ikke lenger det presise instrumentet det bør være.

hvem vet. En medisinsk professor skrev for en tid tilbake i Klassekampen: «Det er derfor flott at WHO tør å tale rett fra bladet.» Enten tar man bladet fra munnen, eller så taler man rett fra leveren. En mye vanligere feil er å beskrive et skiftende forløp, f.eks. en karriere, med at det «går i bølgedaler». Det er i så fall trist, for da er det en konstant nedtur. Det man mener å uttrykke er at det «går i bølger», dvs. noen ganger opp, andre ganger ned, som i de fleste av livets forhold.

Ekstra ille er det når helprofesjonelle skribenter bommer på bildebruken. Som når den forrige generalsekretæren i Norsk Redaktørforening og den assisterende i en felles artikkel skrev: «I en verden hvor terskelen for å publisere løper parallelt med bakken ...». De mente altså bare å si at terskelen er meget lav – på bakkenivå. Men hvorfor ikke skrive det? Uttrykksmåten «parallelt med bakken» sier jo intet om *avstanden* til bakken – den parallellt løpende terskel kan for så vidt ligge hundre meter over bakken, og i så fall er terskelen høy.

Grammatikk og anglismer. Så til en grammatikalsk bommert som stadig oftere viser seg. En statsviter og skribent skrev for en tid tilbake følgende: «Kanskje hadde det vært greit om Kongen hadde utvist hans selvsagte rett til arrogant å holde fast på avgjørelsen.» Her er det to feil. Man «utviser» ikke sin rett, man benytter seg av sin rett. Men derved har jeg også korrigeret den andre og mer alminnelige feilen: Det heter her *sin* rett, ikke hans. Når Kongen er subjekt i setningen, blir det slik. I flertall blir det «sine», for øvrig i motsetning til i Danmark, hvor det heter «deres». Et klassisk eksempel: «Nogle fiskere var ude på havet, medens andre var hjemme hos deres koner». Med en tilsvarende formulering på norsk ville vi nærmest stå overfor et tilfelle av kollektiv utroskap.

Et annet voksende fenomen er anglisismene som umerkelig trenger seg inn i språket vårt. Da tenker jeg ikke på de åpenbare tilfellene som alle ser, f.eks. «email», «fee», «bachelor», «backstage» osv. Skumlere er det med uttrykksmåter som «adressere et problem» og «når det kommer til ...».

Med disse korte betraktninger har jeg fått utløp for noe av min irritasjon. Og da har jeg ikke engang berørt det utbredte og tankeslappe fenomen som har vært kalt forholdismen. I dag sier mange, kanskje særlig politikere, «i forhold til» opptil flere ganger i samme setning. Som regel hadde det holdt med en enkel preposisjon i stedet, ganske ofte bare «i» eller «ved».

Ordfattigdom. Jeg avslutter med noen bemerkninger om tidens språklige inflasjon. Den nesten ufattelige ordfattigdommen vi ser når prestasjoner skal beskrives, hva enten det dreier seg om kultur eller sport. Det er to gjenganger, nemlig «fantastisk» og «utrolig». Selv det middelmådige karakteriseres på denne måte. Det er ikke nyanser igjen. Hvor er ord som «godt» eller «meget godt», «utmerket», «glimrende», «storartet»? Riktig ille blir det når ordet «sinnssykt» brukes. «Magisk» er også i ferd med å bli mote.

Og da har jeg ikke engang nevnt basterdier som «nitidig» eller «forhåndsregler». Uff!

Ny serie:

Moderne paver

Av p. Ole Martin Stammestrø

Vårens helligkåring av Johannes XXIII og Johannes Paul II kan være en god anledning til å se nærmere på rekken av moderne paver. Hvem var de, og hvordan arter det seg, det embedet de bekledde?

Da den folkekjære og karismatiske pave Johannes Paul II døde, regnet mange med at deltagelsen ved pavelige arrangementer ville synke. Da den reserverte Joseph kardinal Ratzinger ble valgt til pave, vant denne antagelse ytterligere oppslutning. Disse spådommer gikk ikke i oppfyllelse. Strømmen av troende til de pavelige liturgier og arrangementer i Rom ble ikke merkbart svekket under Benedikt XVIIs pontifikat. Og siden pave Frans ble valgt, er strømmen blitt meget sterkere.

Ikke ekte pilegrimer?

Kritiske røster utenfor Kirken vil kanskje anføre at man bør skille mellom pilegrimer og turister, og at Paven tiltrekker seg like mange av de sistnevnte som de førstnevnte. Det er mulig, men det rause Rom tar imot kreti og pleti. Kirken kjenner til hele spekteret av menneskets religiøse gråtoner. Å sette skarpe og fordømmende sort/hvite skiller mellom mennesker, må de fundamentalistiske ateister gjerne få beholde sitt monopol på. Kirken skiller riktignok skarpt mellom godt og ondt, sannhet og løgn, Gud og djevelen, men vet at de fleste mennesker ikke fullt og helt står på den ene eller andre side i denne kampen.

Andre vil muligens helle kaldt vann i begeistrede pavevenners varme blod ved å påpeke at rimelige flybilletter må tilskrives æren for at massene fortsetter å strømme til Rom. Joda, men man kan fly billig også til andre byer. Alle veier fører ikke til Rom.



Hvorfor fortsetter vi allikevel å valfarte til Rom? For oss nordmenn med kulturelle mindreverdigheitskomplekser, kan nok svaret ofte være at vi drages mot en gammel kulturby: Byens historie, menneskenes charmerende lynne, og den deilige maten. Men vi nordmenn utgjør en forsvinnende liten del av de tilstedeværende ved de pavelige arrangementer. Man tør driste seg til å anta at flertallet ikke nærer en dyp interesse for antik-

selv forlater jorden og stiger opp til Himmelen. Nei, Den Hellige Ånd skal veilede oss til hele sannheten. Gud er levende tilstede i sin Kirke. Den Hellige Ånd gir oss ikke nye åpenbaringer – Åpenbaringen er fullendt i personen Jesus Kristus – men Den Hellige Ånd hjelper oss til å forstå stadig bedre det som allerede er åpenbart.

Et eksempel på dette er utviklingen av paveembedet i Kirken. Det nye testa-

Pavens person er ikke uinteressant. I vår inkarnasjonsreligion lar ikke Gud teologiske sannheter forbli i den teoretiske sfære. Han gir dem et praktisk uttrykk, iklær dem kjøtt og blod.

kens historie. Kanhende kommer de fra land der temperamentet er enda mer eksotisk enn romernes, og det er heller ikke sikkert at deres ganer er like pasta- og pizzaelskende som våre. Spørsmålet er altså ikke hvorfor folk drar til Rom, men hvorfor folk fra hele verden reiser til Rom for å være nær Paven. Svaret må søkes i vekselspillet mellom institusjonen og personen.

Utgangspunktet: Peters særstilling

Pavedømmet som institusjon er gradvis blitt styrket gjennom kirkehistorien. Katolsk kirkehistorieforståelse er ikke naiv, men den forutsetter allikevel alltid at Den Hellige Ånd har en finger med i spillet ved å trekke opp de lange linjene. I Johannesevangeliet lover Jesus at den guddommelige tilstedeværelse og inspirasjon ikke skal forsvinne fra disippelflokken når Han

mente vidner om at Peter nød en særstilling blandt apostlene. Kirken var også tidlig klar over at Peters etterfølger, Paven, står i en særstilling blandt apostlenes etterfølgere, biskopene. Dette ble stadig tydeligere gjennom århundredene. Noen vil hevde at dette er et resultat av en nedrig menneskelig maktsøken. Kirkehistorien viser oss tilfulle at synd og menneskelig svakhet ikke er fremmedelementer i Vatikanets innerste gemakker. Ikke desto mindre kan Gud virke gjennom syndige mennesker, og fremme sin plan for Kirken på de underligste måter.

I 1870 ved Det første vatikankonsil nådde pavedømmet som institusjon sitt teologiske høydepunkt. Den Hellige Ånd inspirerte konsilfedrene, og deres ufeilbarlige dogmatiske



Foto: Einar Skjerve

Det var god stemning i Roma under helligkåringen.

konstitusjon *Pastor Aeternus* fastslår at Paven under visse omstendigheter uttrykker ufeilbarlig lære når han utøver sitt embede. Når de troende bejubler Paven på Petersplassen, vil en utenforstående muligens plassere dette i samme genre som tenårings hylling på idrettsutøvere. Vi katolikker vet imidlertid at vår begeistring er teologisk begrunnet. Paveembedet er teologisk fundert, grunnlagt av Gud, og tjener den levende Guds plan for sin Kirke.

Pavens person

Dertil må vi medgi at personen ikke er uviktig, selv om han er sekundær og altså underordnet embedets objektivitet. Pavens person er ikke uinteressant. I vår inkarnasjonsreligion lar ikke Gud teologiske sannheter forbli i den teoretiske sfære. Han gir dem et praktisk uttrykk, ikler dem kjøtt og blod. Vi vet at vi ikke bare har hatt gode paver i løpet av vår 2000-årige

historie. Noen har vært helgener, mens andre har vært med på å definere hellighetens skjønnhet ved å styrke sammenligningsgrunnlaget. Vi får trøste oss med at ingen av dem var vranglørere.

Men siden Det første vatikankonsil har vi vært velsignet med gode paver. Oppriktige menn som samvittighetsfullt har skjøttet sitt høye kall. Siden 1870 har vi hatt 11 paver før vår nåværende – høyst ulike menn, men alle har de ved sin person bidradd til å heve det moderne institusjonelle pavedømmets verdighet og høyne dets anseelse.

I 1870 hadde den salige Pius IX allerede sittet 24 år på Peters stol og skulle sitte 8 år til. Hans etterfølger Leo XIII skulle også komme til å sitte lenge – i 25 år. I 1903 ble St. Pius X valgt. Hans pontifikat var bare halvparten så langt, men dobbelt så stormfullt. I 1914 overtok Benedikt XV. Inntil kardinal Ratzinger valgte sitt nye navn, var

nok Benedikt XV den minst kjente av de moderne paver. Da tilfalt denne skjebne hans etterfølger, Pius XI, som regjerte fra 1922 til 1939. Derefter følger store og kjente navn på rekke og rad: Pius XII, Johannes XXIII, Paul VI, Johannes Paul I, Johannes Paul II og Benedikt XVI.

Mange av oss kjenner flere av disse paver ikke bare fra historiebøkene; vi har levende erindringer fra disses pontifikater. St. Olav vil i kommende numre vie noen av sine sider til våre moderne paver. Dette skjer i takknemlighet for at Gud har skjenket oss gode hyrder som tilfulle har utøvet kjernen i Peterembedet: å styrke sine brødre i troen.

Denne serien er basert på en rekke mandagsimpulser i Vatikanradioen.

Hvor bor katolikkene?

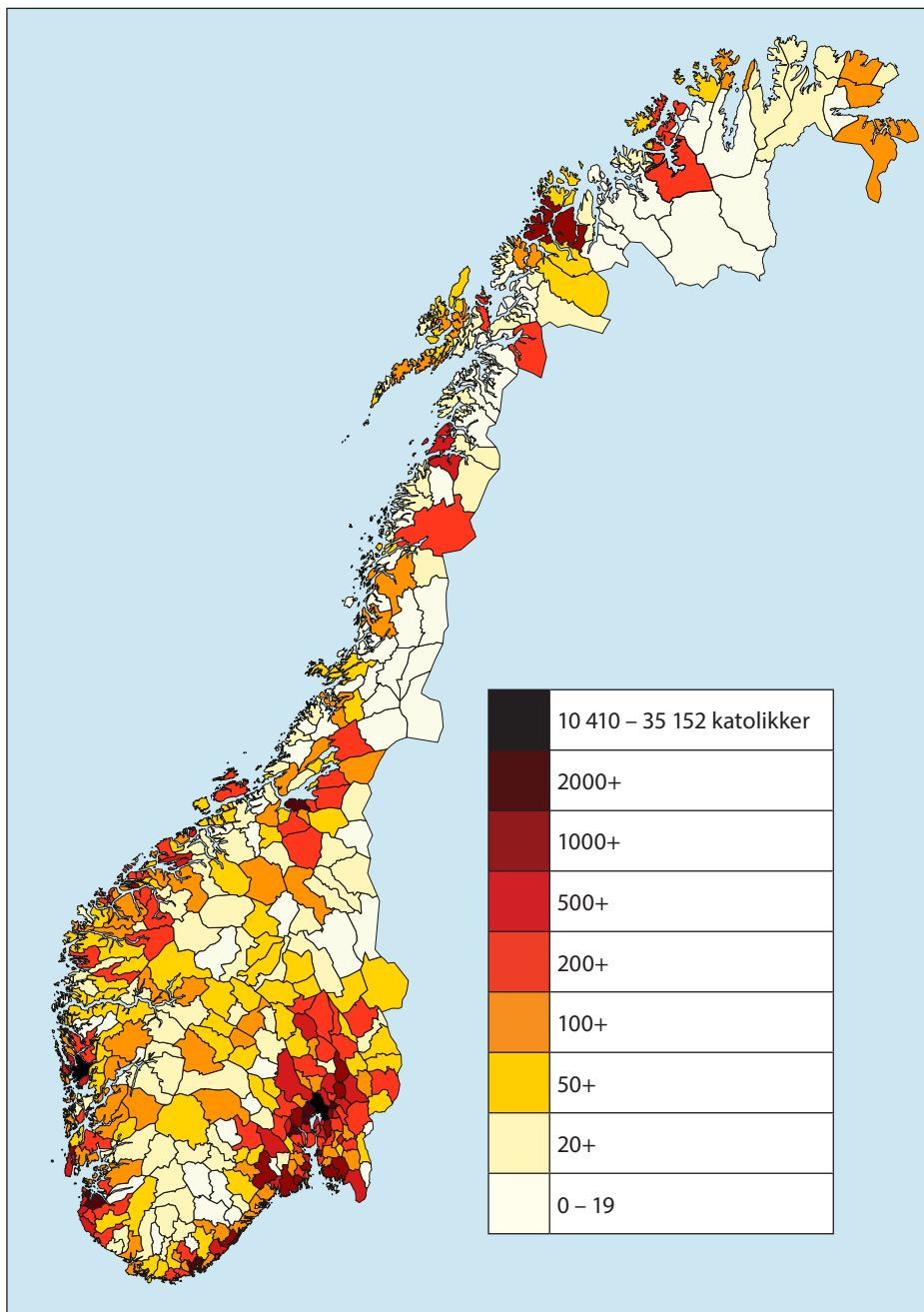
Antall registrerte katolikker i Norge har passert 150 000 og nærmer seg tre prosent av befolkningen. Det er et passende øyeblikk for å gjøre opp status, og St. Olav har bedt Claes Tande analysere tallene. Vi har også bedt ham utarbeide to norges-kart som viser alle Norges kommuner og hvor katolikkene er bosatt.

Av fader Claes Tande, sogneprest i St. Johannes Døperens menighet i Sandefjord

På det første kartet forteller fargene om det absolutte (egentlige) antall registrerte katolikker i kommunene. Det er ingen overraskelse at Oslo og det sentrale Østlandet har flest katolikker. I Oslo kommune er antallet 35.000, som grupperer seg om tre menigheter og noen kirker og kapeller i tillegg. Selv etter opprettelsen av St. Johannes i Groruddalen, er St. Hallvard fortsatt den suverent største menigheten i Norge.

Bergen kommune har over 10.000 katolikker. Bærum og Stavanger følger, med over 5.000 hver.

Jevnt over er det byene som har flest katolikker. Det er 20 av de 26 mest katolikkrike kommuner som er sete for en sognekirke. Med et falkeblikk på kartet vil man likevel se at det er flere kommuner med særlig mange katolikker og samtidig betydelig reisetid til sognekirken. Heldigvis har flere av dem eget kapell, fast messested og noenlunde regelmessig prestebesøk, men utfordringene i så måte er blitt flere.



Katolske studier ved MF høsten 2014

Høsten 2014 undervises følgende emner innenfor området katolsk teologi:

TEOL2469 Katolsk dogmatikk (15 studiepoeng)

Dette emnet gir anledning til et fordypet studium i sentrale systematisk-teologiske emner: kristologi, mariologi, ekklesiologi og sakramentsteologi. Emnet er primært beregnet på kandidatene til det permanente diakonat, men er også åpent for andre interesserte. Dette er et fordypningsemne på 2000-nivå.

TEOL2468 Lekfolkets plass i kirke og samfunn (10 stp)

I kraft av sin dåp og det alminnelige prestedømme har lekfolk sine egne oppgaver og virkeområder i kirke og samfunn. Ikke minst har Det annet Vatikanconcil tydeliggjort dette i katolsk kontekst. Emnet gir en innføring i lekfolkets rolle i kirke og samfunn slik den kommer til uttrykk før, under

og etter konsilet i katolsk teologi, i offisielle kirkelige dokumenter og gjennom lekfolks måter å virkeliggjøre sitt spesielle kall på.

Emnet tilbys også i en mastervariant: [TEOL5468](#)

For nærmere informasjon om opptak og inntak, www.mf.no/katolsk

Fakultetet tilbyr også andre kurs og studieprogrammer av interesse for katolikker, blant annet i tilknytning til lektorprogrammet.

Kommuner med flest registrerte katolikker

pr 14. mai 2014

Kommune	Antall
Oslo	35152
Bergen	10410
Bærum	5248
Stavanger	5220
Trondheim	3892
Sandnes	3255
Kristiansand	2589
Asker	2387
Drammen	2292
Skedsmo	2213
Fredrikstad	1764
Ullensaker	1593
Sandefjord	1576
Lørenskog	1561
Sarpsborg	1445
Arendal	1347
Skien	1246
Haugesund	1237
Ålesund	1206
Larvik	1193
Tromsø	1157
Moss	1101
Lier	1088
Tønsberg	1074
Skien	1045
Eidsvoll	1012
Sola	899
Nedre Eiker	872
Porsgrunn	854
Karmøy	842
Oppegård	837
Hå	829
Askim	719
Ringerike	718
Nittedal	716
Sorum	710
Klepp	710
Bodø	688
Rælingen	672
Ås	653

Mer på katolsk.no

En større versjon av kartene fra denne artikkelen finnes på katolsk.no.

Og hvor kommer vi fra?

At den moderne tids katolske kirke i Norge er en innvandrerkirke, har alltid vært åpenbart. Dette stemmer faktisk enda bedre enn det som fremgår av de nedenstående tre oversiktene.

På den ene side er det med sikkerhet flere innvandrede katolikker i Norge enn de 151.000 som per mai 2014 var ført i Kirkens eget register. Statistisk sentralbyrå meldte per siste årsskifte for eksempel om over 84.000 polskfødte, over 33.000 litauiskfødte og over 19.000 filippinskfødte bosatt i landet. Selv om slett ikke alle disse kan påregnes å være katolikker, er det ganske sikkert at langt flere enn 57.000, 16.000 og 10.000 av dem er medlemmer (døpt i eller konvertert til Kirken og ikke utmeldt av den).

Det er nærmest utenkelig at Kirken i Norge noensinne vil klare å få fullstendig oversikt over de innvandrede katolikker – i mange tilfeller er det først når de døper et barn i Norge, eller sender et til katekese, at menigheten får oversikten over familien eller over katolske faddere bosatt i landet. Mange døper sine barn i hjemlandet uten at noen menighet i Norge er klar over det, og da blir også gapet mellom kirkelig registrert medlemsmasse og reelt katolsk nærvær større. Det er rimelig å anslå reelt antall til et stykke over 200.000.

På den annen side er antallet på norskfødte ikke noe annet enn nettopp det – antallet over katolikker som er født i Norge.

Hva folk forestiller seg under begrepet «innvandrerbakgrunn» eller «personer med norsk bakgrunn», kan være så mangt. Statistisk sentralbyrå har en statistisk kategori som lyder «personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre». En god del, særlig av de norskfødte barn som nå døpes i våre menigheter, vil falle under en slik kategori.

Noen vil lure på om det er mange av de 31.500 norskfødte katolikker som nedstammer fra så meget som fire norskfødte besteforeldre. Den andelen er temmelig lav. Om jeg får være så fri å bruke meg selv og min familie som anskueliggjøring: Jeg er født i 1955 som den eldste av fire søsken med en utenlandsfødt katolsk mor, og alle vi barna føler oss – og oppfattes – som ækt trøndere. Med søsknenes barn og barnebarn er vi nå 17 fra denne til dels ikkenorske bakgrunnen. Bare to (mine grandnieser) har fire norskfødte besteforeldre, ellers har 6 av oss én utenlandsfødt og 9 av oss to utenlandsfødte besteforeldre. Jeg tillater meg å mene at dette bildet er så alminnelig at et flertall av Norges norskfødte katolikker må ha i det minste litt innvandrerbakgrunn.

Claes Tande

De sterkest representerte fødeland blant registrerte katolikker i Norge

Fødeland	2014	Fødeland	2004	Fødeland	1994
Polen	57072	Norge	19640	Norge	12106
Norge	31549	Filippinene	4519	Vietnam	3371
Litauen	16067	Vietnam	3687	Filippinene	3212
Filippinene	10232	Polen	3319	Polen	2470
Chile	4295	Chile	2274	Chile	2153
Vietnam	3787	Sri Lanka	1334	Sri Lanka	830
Frankrike	1655	Tyskland	672	USA	514
Spania	1569	USA	560	Ungarn	504
Sri Lanka	1484	Italia	511	Frankrike	466
Brasil	1431	Frankrike	506	Tyskland	455
Tyskland	1392	Storbritannia & Nord-Irland	490	Storbritannia & Nord-Irland	418
Italia	1298	Ungarn	489	Kroatia	375
Slovakia	1163	Spania	461	Italia	351
Portugal	1008	Kroatia	407	Spania	308
Colombia	822	Brasil	279	Nederland	228
182 andre land/terr.	15727	144 andre land/terr.	6559	110 andre land/terr.	4182
Ukjent fødeland	572	Ukjent fødeland	2125	Ukjent fødeland	2589
SUM	151033	SUM	46439	SUM	32915

Antall registrerte katolikker per kommune i % av befolkningen

Av fader Claes Tande, sogneprest i St. Johannes Døperens menighet i Sandefjord

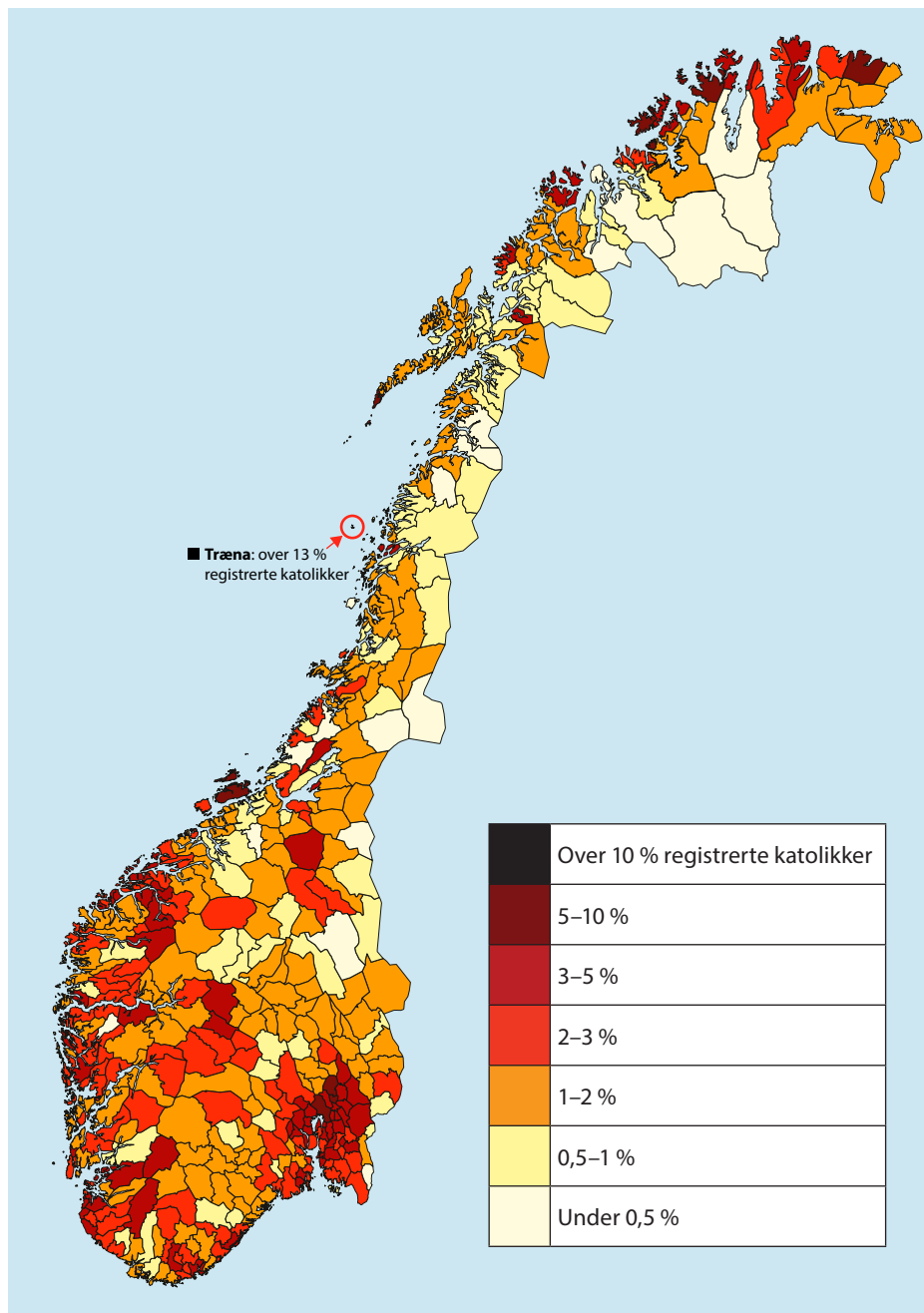
Kartet til høyre markerer hvilke kommuner i Norge katolikkene er sterkest representert, regnet i prosentandel av befolkningen. Dette kartet har sikkert en høy «wow»-faktor. Hvem ville vel intuitivt antatt at landets mest katolske kommuner stort sett alle er nord for Dovrefjell? Eller at øysamfunnet Træna i Nordland troner helt på toppen?

På Træna og i de øvrige toppnoteringene er det kombinasjonen av høy fersk arbeidsinnvandring fra Polen, Litauen, og for eksempel Slovakia (Midtre Gauldal, Stryn), og visse utvalgte næringer, som er forklaringen. Det gjelder f.eks. fiskeforedling (Træna, Hitra, Frøya ...), bygg & anlegg, olje og verft (Rogaland ...), matforedling, gruver, håndverk og hotellvirksomhet.

Endring. Bildet over de relativt sett mest katolske kommuner er temmelig annerledes enn på 1990-tallet. I lang tid var Tinn i Telemark på topp, og dessuten kommuner som Rælingen, Askim, Moss, Oslo og Lørenskog. Innvandringsmønsteret har forandret det meste.

På landsbasis er prosentandelen registrerte katolikker på hårfint under tre prosent (den reelle andelen er høyere). Selv om dette representerer en eksplosiv vekst fra 1 % for ti år siden, skal man være forsiktig med å forlenge vekstkurven ut fra enkel hoderegning.

Fremtiden. I kåserier jeg har holdt blant ikkekatolsk godtfolk på egen menighets territorium, Sandefjord (med 3,5 % er vi Vestfolds mest katolske kommune, å rusle rundt på Hvaltorvet er nesten som å være på Petersplassen!), demonstrer jeg hvor tullete en slik regnemåte er: «I 2009 var det 450 katolikker her i området, og nå er det over 1800. Det er en firedobling på fem år. Det betyr at vi kan regne med at det om tolv år er flere katolikker i Sandefjord enn innbyggere!». Nei – regnestykket er feilslått. Det er liten grunn



til å tro at den katolske innvandringen vil forsette med økende eller uforminsket kraft i årevis, og det er heller ikke grunn til å tro at Norges «urinnvånere» vil konvertere *en masse*. En utflatning av Den katolske kirkes prosentvekst er antagelig nært forestående.

Andre trossamfunn. Det er grunn til å tro at tilsvarende kart over de fleste andre minoritets-trossamfunn ville se mar-

kant annerledes ut. Norges muslimer er vesentlig mer Oslo- og i det hele tatt by-konsentrert. De russisk-ortodokse har et nærvær som skulle gi seg særlig tydelig utslag for eksempel i Finnmark. Buddhistene er godt spredt landet rundt på grunn av mange thailendere, men de mange vietnamesere er mer konsentrert i og nær Sør-Norges byer.

Kommuner med høyeste prosentandel registrert katolsk befolkning pr 14. mai 2014

Kommune, fylke	Katolikker	Folketall*	Katolsk andel
Træna, Nordland	66	492	13,41%
Hasvik, Finnmark	84	1051	7,99%
Moskenes, Nordland	81	1100	7,36%
Hitra, Sør-Trøndelag	323	4505	7,17%
Båtsfjord, Finnmark	158	2211	7,15%
Måsøy, Finnmark	76	1245	6,10%
Frøya, Sør-Trøndelag	276	4603	6,00%
Oslo	35152	638529	5,51%
Nannestad, Akershus	636	11759	5,41%
Gjerdrum, Akershus	330	6309	5,23%
Midtre Gauldal, Sør-Trøndelag	317	6367	4,98%
Ullensaker, Akershus	1593	32642	4,88%
Askim, Østfold	719	15486	4,64%
Finnøy, Rogaland	141	3055	4,62%
Hå, Rogaland	829	18222	4,55%
Verran, Nord-Trøndelag	115	2535	4,54%
Eidsvoll, Akershus	1012	22433	4,51%
Sandnes, Rogaland	3255	72410	4,50%
Lørenskog, Akershus	1561	34795	4,49%
Stranda, Møre og Romsdal	206	4602	4,48%
Bærum, Akershus	5248	119111	4,41%
Vang, Oppland	71	1618	4,39%
Berg, Troms	40	919	4,35%
Gamvik, Finnmark	48	1108	4,33%
Lier, Buskerud	1088	25232	4,31%

*Folketall iflg SSB pr 1. april 2014



Katalikai Norvegijoje

1.119 likes • 38 profilier on dette

Samfunn
Informacija apie šv. Mišias lietuvių kalba Norvegijoje. Daugiau skaitykite "Apie"

1118 likes

Brangūs iš Lietuvos atvažiuavę katalikai,
Atvykote į naują šalį – Norvegiją, tačiau ir čia turite galimybę dalyvauti šv. Mišiose gimtąja kalba.

Šv. Mišių lietuvių kalba tvarkaraštį bei kitą, su lietuvių katalikų sielovada susijusią informaciją, galite rasti interneto puslapyje: www.katalikai.no bei facebook: www.facebook.com/katalikai.norvegijoje

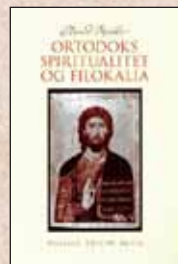
Kjære katolikker fra Litauen,
Dere er kommet til et nytt land, Norge, men også her har dere mulighet til å be i messen på litauisk. Messetider og annen informasjon om litauisk sjelesorg finnes på www.katalikai.no og www.facebook.com/katalikai.norvegijoje

katalikai.no

MEDALJONGER • RØKELSE • MUSIKK • TAUTRASÅPER/-KREMER

ST. OLAV
ST•OLAV BOKHANDEL

NYTT I BOKHYLLEN:



Placide Deseille: Ortodoks Spiritualitet og Filokalia.

En reise i og en forklaring på den ortodokse bønnetradisjonen. Om å være oppmerksom på det levende nærvær i et hvert øyeblikk.
Hellige Trifon Forlag. Hft. Kr 300,-



Gud i grunnloven:

I Gud i Grunnloven skriver en rekke skribenter om hvilken betydning kristen tro har hatt på utviklingen av det moderne Norge.
Frekk Forlag. Ib. Kr 299,-



Jon Ewo: 1814-nære på.

En dramatisk historiefortelling for barn og ungdom, OG VOKSNE(!) Med fantastiske illustrasjoner av Bjørn Ousland.
Cappelen, Ib. Kr 299,-

VI HAR GAVENE TIL DÅP, 1.KOMMUNION, FERMING OG BRYLLUP!

Åpningstider:

Tirs–fre 10.00–17.00 (Man stengt)
Lør 11.00–15.00
Søn 12.30–15.00

nettbokhandel: stolavbok.no

AKERSVN. 14
0177 OSLO
TLF. 23 21 95 55

Der det hele startet

Av sr. Anne Bente Hadland OP

–Jeg kan ikke snakke om kunsten uten å snakke om troen, kommer det fra Ingunn omtrent før vi er kommet i gang med intervjuet. –Det er helt i orden, det, svarer jeg, og så er vi i gang.



Ingunn Cecilie Lyng, f. 1951, har laget korsvei og altertavle i St. Frans, Larvik. Nå aktuell med korsveien i St. Johannes kirke.

Vi befinner oss i Ingunns atelier og hjem, hvor også hennes mann Per Morten Gulbrandsen har sitt atelier – billedkunstner han med.

Jeg tenkte vi kunne starte med å plassere deg som katolikk, hvor har du kirketilhørigheten fra?

–Jeg er fast kirkegjenger i St. Olav i Oslo og kommer fra en stor katolsk familie. Farmor ble kjent med katolisismen da hun arbeidet på St. Josephs hospital i Porsgrunn, og konverterte som attenåring. Jeg gikk på St. Sunniva som barn og vokste opp med troen.

Det var på St. Sunniva hun lærte å veve. – Jeg var så klønete i håndarbeid, sier hun. –Er det virkelig sant? –Ja, og vevingen ble faktisk redningen. Jeg elsket det og kunne be om å få bruke friminuttene til det også.

Men Ingunns vei gikk ikke direkte til billedveven eller kunsten forøvrig. Både profesjonelt og personlig skulle hun ta noen «omveier». Hun studerte nordisk, historie og filosofi. I tyveårsalderen forsvant kontakten med troen og Kirken. Hun praktiserte ikke lenger. –Men det var vanskelig å være katolikk og samtidig ikke være det, sier hun. Den samme tvetydigheten gjorde seg gjeldende på andre områder. Hun var i gang med sin universitetsutdanning – målet var lektor i gymnaset – men forteller at hun under studietiden stadig søkte

seg til kunsthylene i bokhandelen på Blindern.

Hvor lenge var du borte fra Kirken?

– Det er vanskelig å tidfeste nøyaktig, men det skjedde ting i livet mitt som bidro til å gi livet ny retning, kan du si. Jeg hadde en drøm som var spesifikt religiøs selv om jeg fortsatt var ikke-troende. Det var på 70-tallet. Jeg drømte at jeg møtte Kristus. Jeg visste det måtte være han – jeg fikk en indre overbevisning om at denne mannen var Herren, og falt på kne. Han la hånden på skulderen min og sa «du er tilgitt» og føyde til, med en fasthet: « ... men du skal forvalte ditt pund.»

– Da jeg våknet, tenkte jeg: Hva mente han? Der og da visste jeg at jeg skulle søke Kunst- og Håndverksskolen. Jeg satte i gang, rakk akkurat å få levert oppgavene til opptaksprøven og kom inn. Fremdeles hadde jeg problemer med helt å tro på drømmen. Jeg tolket den psykologisk og var fortsatt veldig tvilende.

– På Kunst- og Håndverksskolen traff jeg mannen min. Erfaringen av og møtet med kjærligheten gjorde at jeg begynte å be igjen. Så gikk det mange år. Jeg fullførte Kunst- og Håndverksskolen, hadde min første separatutstilling – maleri – jobbet intenst og møtte veggen. I den krisen og gjennom de erfaringene kom jeg ut, jeg åpnet meg, fikk en sterk erkjennelse av Gud. Jeg satt en ettermiddag ved arbeidsbordet

og tenkte på hva som hadde skjedd og som hadde berget meg: nære mennesker som støttet og hjalp – og, vil jeg tro, også ba for meg; hendelser og personer som dukket opp på rette tidspunkt. Da kom erkjennelsen med styrke: Det er Gud! Endelig var linjen åpnet igjen ... Det førte meg inn i en prosess hvor jeg er fremdeles, det er veien jeg skal gå.

– Men det tok tid. Jeg leste Nina Karin Monsens bok «Det elskende menneske», hvor hun sier at «det er like fornuftig å tro som ikke å tro», og jeg kom i kontakt med pastor Beckers, som dengang var sogneprest i St. Olav. Han hjalp meg tilbake. Jeg trengte en prest som kunne forstå at det var mulig å gå en runde ut!

Fikk dette konsekvenser for ditt kunstneriske uttrykk?

– Det gjorde det. Jeg fikk mer og mer behov for å uttrykke troen gjennom kunsten.

På Kunst- og Håndverksskolen ble jeg jo konfrontert med den veldig politiske vendingen kunsten hadde tatt på 70-tallet. For meg gjaldt det å prøve å finne meg selv i de nye retningene. Da kom jeg over Stein Mehrens bok «Kunstens vilkår og den nye puritanismen». Det var et opprør mot mye av det som rørte seg – mange påfunn uten kjerne. Der bruker han uttrykket «Tanker som tenker seg selv overalt» – de tankene i tiden som øver, gjerne ubevisst, stor innflytelse på oss. Vi bør bli klar over



Foto: Hanna Benedicte Rindnes

Begynnelsen på bilde av St. Sunniva. Det skal bli en gave fra NKKF til den nye kirken i Trondheim.

dem. Hva bunner de egentlig i? Hvordan forholder jeg meg til dem? Det vil kunne gi en ny frihet, og det skjedde med meg. Jeg visste jeg skulle lytte til min indre stemme og finne en personlig vei, jeg opplevde vel at jeg ble gitt et rom. Kunsten må ha elementer av skjønnhet, men også et innhold. Jeg valgte vel litt på tvers av det «hotteste». Men livet som billedkunstner er komplisert enten man går på tvers eller ikke.

– Jeg har vært representert på Høstutstillingen, fått stipend, hatt noen utstillinger, men vi har jobbet ved siden av, både mannen min og jeg, for å få det til å gå rundt, jobbet på lager. Hver gang det har sett som svartest ut, har det kommet løsninger.

– Men som sagt, jeg ønsket å formidle troen og forsøkte å legge inn noen «åpninger» i maleriene mine, men folk så ikke antydningene mine. Så oppdaget jeg en billedvev av Hanna Ryggen, «Synderinnen og Kristus», og det inspirerte meg til å begynne med veving. På St. Sunniva skole var det

jo vevingen som gjorde at jeg lyktes i håndarbeid, og i 1999 kjøpte jeg en vev og begynte for alvor. Så nå både vever og maler jeg.

– Jeg har gitt opp å uttrykke noe av trosinnholdet i maleriene, men vevingen egner seg godt for å uttrykke bibelske motiver. Jeg vever hele tiden, noe forsvinner ut av huset, andre ting beholder jeg. Jeg blir knyttet til det jeg lager, vevingen er en langsom og meditativ teknikk. Veldig tidkrevende, men jeg elsker det!

Det er påtagelig at samtidskunst blir lite brukt ved utsmykningen av våre kirker: Det har lett for å ende opp med kopier av kjente skulpturer enten det dreier seg om Fatima-madonnaer eller norske middelalderske, men du er representert i to av våre kirker?

– Ja, og det er jeg takknemlig og glad for. Jeg har fått overveldende mye positiv respons på det. Det er krevende å lage kirkutsmykninger, å finne et formspråk som når ut til alle – så sammensatte som våre menigheter jo er. Vi har så mange forskjellige kulturer, men

billedveven har et direkte språk, og det er mitt. Det knytter på samme tid an til stedlige og lokale tradisjoner, og det er åpent og vidtfavnende.

– Kirkekunst er brukskunst, den skal tjene de troende – den må berøre og inspirere vårt trosliv. Derfor ble jeg så glad da biskop Bernt Eidsvig sa til meg at man kan be foran mine bilder. Det er kirkekunstens kall.

– Jeg har et grunnleggende behov for å være skapende. Man blir urolig og ulykkelig om man ikke følger den veien. Skal jeg trives i livet, må jeg være skapende! Det ligner litt på et kall, i hvert fall slik jeg har lest om det. Motgangen slår meg ikke ut. Man får en styrke! Er det ikke det som er meningen med et kall? Jeg har mange ganger kommet tilbake til drømmen jeg hadde, og den har styrket meg gjennom disse årene. Den ga meg et rom, et sted å komme tilbake til der det hele startet.



Troen og den nye ateismen

Av p. Ulf Jonsson SJ

Lever vi i et stadig mer sekularisert samfunn? Eller har Gud tvert om gjort et «come back» i den senere tid? Slike spørsmål kan naturligvis ikke besvares med et enkelt ja eller nei.

Om man med sekularisering i første rekke mener en privatisering av den religiøse tro, kan det hevdes at sekulariseringsprosessen ser ut til å ha snudd i de senere år. I det minste i Sverige, hvor det er lenge siden spørsmål rundt religiøs tro har tatt like mye plass i den offentlige debatt som nå. Fra å ha vært et strengt privat anliggende, diskuteres religion nå daglig i massemedia. Men samtidig som interessen for troen har økt, har også en ny, mer aktiv form for ateisme trådt frem.

Det siste tiåret har den nye ateismen vokst som et internasjonalt fenomen, særlig i den anglosaksiske verden. Bevegelsens mest kjente representanter i Sverige finnes i Förbundet Humanisterna, som med sin medialt begavede leder Christer Sturmark har lykket i å få det svenske folk til å oppfatte ordet «humanist» som synonymt med «ateist». På forlaget *Fri tanke* utgis religionskritiske bøker, og representanter for bevegelsen medvirker flittig i media. Man har krevd forbud mot religiøst motivert omskjæring av smågutter, forbud mot konfesjonelle friskoler og innskrenkninger i tilbudet av religiøse programmer i radio og tv.

Men i den senere tid har Humanistene selv blitt rammet av kritikk. Mange misliker den ensidige og iblant intolerante form for religionskritikk som kommer fra deres hold. Det har gått så langt at noen medlemmer – i hovedsak med-

lemmer i deres ungdomsorganisasjon – har forlatt forbundet og startet den nye organisasjonen Förenade Humanister. I den nye organisasjonen vil man føre en mer godvillig og konstruktiv dialog med de troende. Barnet er fortsatt i startfasen, og ennå gjenstår det å se hvordan det hele kommer til å utvikle seg.

Gammelt nytt

Den nye ateismen består av en ny bølge av kritikk mot den religiøse troen, men de idéene man tar til orde for, er sjelden nye. I stor utstrekning bygger den kritikk som uttrykkes, på *scientisme*, altså på oppfatningen av at naturvitenskapen er den eneste sikre veien til kunnskap. På denne måten forsøker man å avvise religionens krav om å kunne si noe sant om virkeligheten. Slike resonnementer fantes allerede på midten av 1700-tallet hos franske opplysningsfilosofer som Julien LaMettrie og Denis Diderot. Men oppfatningen om at naturvitenskapen skulle kunne gi svar på alle slags spørsmål, er ikke bare kontroversiell, den er også selvmotsigende. Som mange allerede har påpekt,

Den nye ateismen består av en ny bølge av av kritikk mot den religiøse troen, men de idéene man tar til orde for, er sjelden nye.

er scientismen selv ikke en naturvitenskapelig, men en filosofisk oppfatning som ikke kan bevises ved hjelp av naturvitenskapelige metoder.

Nyateistene kritiserer ofte den religiøse troen nettopp ved å hevde at troen ikke lar seg forene med vitenskapelig tenkning. Og visst finnes det eksempler på konflikter mellom religiøse og vitenskapelige oppfatninger. Slike konflikter gir anledning til å tenke gjennom spørsmålene enda grundigere, i håp om at man skal kunne løse dem. Men forekomsten av konflikter innebærer ikke at det finnes en permanent, gitt motsetning mellom religion og vitenskap. I så fall skulle det vel neppe eksistert så mange eksempler på ledende forskere blant de troende, som den katolske presten Georges Lemaitre, som lanserte *Big Bang*-teorien, munken Gregor Mendel, som grunnla genetikken, og den kristne biologen Francis Collins, som ledet Hugo-prosjektet, kartleggingen av menneskeslektens DNA.

Intolerant gudstro?

Men det finnes nyateister som ikke tar utgangspunkt i naturvitenskap. Et eksempel er den franske filosofen Michel Onfray, som i sin *Håndbok for ateister* går til rasende angrep på både jødedom, kristendom og islam. Han betrakter alle monoteistiske religioner som menneskehetens svorne fiender, ettersom den som tror på én Gud, ikke kan være tolerant overfor mennesker som ikke tror på den samme Gud, ifølge Onfray. Med en kombinasjon av psykologiske og historiske argumenter forsøker han å vise at monoteismen fremmer en bestialsk lengsel etter folkemord på dem som ikke ber til samme Gud som en selv. Onfray tar til orde for et militant ateistisk samfunn, der troende mennesker ikke har samme menneskerettigheter som andre medborgere. Å si at Onfrays kritikk bygger på et eksepsjonelt forvrengt bilde av troen, er bare fornavnet.

Blant de nye ateistene på den internasjonale arenaen fremstår den britiske evolusjonsbiologen Richard Dawkins som lederen. Dawkis besøkte Sverige

forrige høst og fikk ganske stor oppmerksomhet i media. Han uttrykker seg ikke like ekstremt som Onfray, men selv Dawkis håper at den religiøse troen skal forsvinne fra jordens overflate. Han ble verdenskjent med sin populærvitenskapelige bok om det egoistiske genet (1976), og i 2006 utkom hans bestselger *Illusjonen om Gud*.

Det uttalte formålet med *Illusjonen om Gud* er å gjøre leseren til en ateist, og boken retter seg først og fremst til dem som har fått en religiøs oppdragelse, men som i voksen alder vil forlate troen. Men går man boken etter i sømene, oppdager man at argumentasjonen har mange brister. Foruten rene faktafeil gir boken en veldig ensidig beskrivelse av den religiøse troen ut fra dens verste sider. I tillegg holder ikke bokens avgjørende argument, det som går ut på at Gud sannsynligvis ikke finnes. Argumentet er et sirkelargument som forutsetter det det skulle bevise. Aller verst er bokens tredje kapittel der ulike argumenter for Guds eksistens

diskuteres. Dawkins behersker ikke emnet og blander sammen argumentene og misforstår resonnementene. Den siste delen av boken handler om at religion kan misbrukes på mange vis. Da blir argumentene kvassere, og her viser Dawkins troens akilleshæl. For hvordan har det seg at religionen i stedet for å skape godhet iblant leder til godhetens rake motsetning? Noen av eksemplene er sterke og stiller spørsmålet på spissen.

Lite dialog

Et avgjørende problem med Dawkins bok – foruten at hans argumenter mot Guds eksistens ikke holder – er at den deler verden opp i to helt adskilte leirer: gode, tolerante ateister som tenker vitenskapelig, og onde, intolerante troende som er irrasjonelle og motarbeider vitenskapen. Derved ødelegger Dawkins mulighetene for en fungerende dialog med sine meningsmotstandere, som opplever at han ikke engang forsøker å yte dem rettferdighet.

Dawkins kan gjennom å provosere få applaus fra egne tilhengere. Men den som vil reflektere rolig over saksargumenter og ønsker seg en konstruktiv dialog mellom ulike oppfatninger, får lete et annet sted. Og det er vel akkurat der problemet med nyateismen ligger, nemlig at man i alt for stor utstrekning vier seg til å overdrive og provosere i stedet for på seriøst vis å diskutere selve spørsmålene.

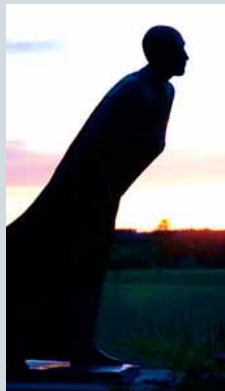


Ulf Jonsson er svensk jesuittpater og sjefsredaktør i tidsskriftet *Signum*. Han er høyskolelektor i filosofi ved

Newmaninstituttet, forfatter og foredragsholder. For den som vil utdype tematikken rundt troens rasjonalitet, kan vi anbefale hans bok *Med tanke på Gud*, Artos bokforlag 2008.

Dette er tredje og siste del i serien. Den ble opprinnelig trykket i svenske *Katolskt magasin* og gjengis med tillatelse.

Loyola senter



Loyola senter holder til ved St. Joseph Retrettsenter på Grefsen.

Senteret så sin spede begynnelse høsten 2012. Senteret har som formål å nære og styrke åndelig liv og integritet hos dem som søker senteret for åndelig veiledning, og gjennom dette bidra til åndelig liv og integritet også i kirke og samfunn.

På senteret søkes det å fordype og forvalte veiledningstradisjonen etter Ignatius av Loyola. Senteret er økumenisk.

Oppgaver

Å gi åndelig veiledning til enkeltpersoner

Å utvikle et miljø for åndelig veiledning forankret i Ignatius' åndelige øvelser

Å utruste og styrke personer som gir åndelig veiledning

Å samarbeide med andre veiledningsmiljøer i Norge, og også internasjonalt når dette er tjenlig

Følgende personer er for tiden tilknyttet senteret: Pater Rory Mulligan, Bjørg Eimstad, Geir Gundersen, Hilde Reinertsen Myhrer, sr. Marit Brinkmann og sr. Anette Moltubakk.

Ved ønske om åndelig veiledning, ta gjerne kontakt med Geir Gundersen, Loyolasenterets kontaktperson i 2014: brodergeir@gmail.com.

Han vil vite hvem av veilederne som til enhver tid har ledig kapasitet.

Landsmøte i NUK



Til høsten avholder Norges Unge Katolikker sitt landsmøte: det viktigste forumet og øverste organet i NUK, hvor fremtiden til organisasjonen skal bestemmes. Det skal behandle alt fra hvordan NUK er organisert til hva som skal være NUKs hovedsatsninger det kommende året.

NUK er organisert både av og for ungdom, og vi ønsker alltid nye ungdommer velkommen på landsmøtet, uansett om du kommer fra Mosjøen eller Kristiansand. Årsmøtet arrangeres på Mariaholm fra 5. til 7. september, og din stemme er viktig. Her kan dere møte nye venner fra hele landet, få masse kunnskap og være med å skape en bedre fremtid for alle unge katolikker i Norge gjennom «Tro, Felleskap og Handling».

Har du spørsmål om landsmøtet, eller hva som skal til for å dra på landsmøtet? Ta kontakt med oss på nuk@nuk.no eller ring oss på 23219540



Feiring av tusenårsminnet for hellige Olavs omvendelse i Oslo

I oktober feires 1000-årsmarkeringen av Olav den helliges omvendelse til kristendommen.

11. oktober innledes markeringen av Olav i Oslo med en økumenisk prosesjon med St. Olavs-relikvien fra St. Olav domkirke. Prosesjonen starter i St. Olav kirke, går opp Akersveien til Vår Frelsers ortodokse kirke, og tilbake gjennom Vår Frelsers gravlund. Etter den høytidelige prosesjonen samles deltakerne i Mariagården til foredrag og sosialt samvær. Mer informasjon kommer, men hold av dagen!

Arrangementet er et lokalt økumenisk samarbeid mellom St. Olav menighet og Hellige Olga ortodokse menighet.

OKBs økumeniske kommisjon

Religion og konstitusjon

– et historisk perspektiv på den norske grunnloven



Av Bernt Torvild Oftestad, professor emeritus ved Det teologiske menighetsfakultet

Grunnloven for den nye norske staten, etablert i 1814, reflekterer politiske ideer som hadde skapt revolusjonære endringer i samtiden.

Det dreier seg om 1) ideen om den *selvstendige nasjonalstat*, 2) *sturt av folket ved valgt representasjon* 3) og en *rettsstat* som sikrer *individenes frihet og likhet for loven*, 4) dessuten *eiendomsrett og næringsfrihet*. Det nye Norge ble tuftet på det liberale demokratiets grunnprinsipper. Bruddet med Danmark og enevoldskongen av Guds nåde som suveren lovgiver, regjering og dommer, var revolusjonært.

Et nytt begrep om politikk

De politisk-ideologiske forutsetninger for de dype omveltningene mot slutten av 1700-tallet, var et nytt begrep om *politikk* og om *stat*, som var forankret en *ny naturrett*. I følge den trengte ikke samfunnet noen oververdslig Gud som siste og øverste lovgiver og garant for statsmaktens legitimitet. Den nye naturretten grunnlag statsstyrets legitimitet ut fra *mennesket egen livsverden*, ut fra dets iboende vilje til å overleve og til å sikre seg velferd og et «godt liv». Dette var det statsmaktens oppgave å fremme. Det krevde et samfunn med næringsfrihet og politisk frihet. Mennesket skulle selv kunne skaffe seg det materielle livsgrunnlag. Borgerne måtte fritt kunne finne lover og ordninger som gav dem et godt og trygt liv. Det var folkets vilje som skulle bestemme statens styre av samfunnet.

I *Erklæringen om menneskenes og borgernes rettigheter* som ble vedtatt av det revolusjonære Frankrike i 1789, ble det slått fast at mennesket har «naturlige, hellige og uavhengelige» rettigheter, som rett til frihet, eiendom, sikkerhet og til å motstå og fri seg fra undertrykkelse (§2). For alle mennesker er født og forblir *frie og like* med hensyn til rettigheter (§1). Derfor må all statlig makt være forankret i folket (§3). I samfunnet må det gis rom for fri diskusjon av ideer og meninger. Det forutsetter tale-, skrive- og trykkefrihet innen lovens rammer (§11). Ingen borger skal være engstelig på grunn av sine meninger, selv ikke religiøse («*même religieuses*»), forutsatt at de ikke forstyrret den offentlige ro og orden (§10). I 1776 hadde frihetskjemperne i Nord-Amerika vedtatt en erklæring – *Declaration of Independence* – med lignende innhold som basis for de stater som løsrev seg fra britisk styre og dannet USA.

Hvilken stilling skulle *religion* og *kirke* få i det nye samfunnet? I det nye Frankrike ble det etter hvert etablert en såkalt

Slik staten er, blir statsreligionen. Den norske stat har gjennomgått en dyptgripende utvikling de siste 200 år.

sivil kirke. Den gamle katolske kirken ble omgjort til en slags statskirke. Relasjonen til paven ble brutt. Kirken mistet sine eiendommer. Geistligheten skulle lønnes av staten. Klostrene ble oppløst, og prester og biskoper måtte avlegge ed til staten om troskap mot den og forfatningen. Det republikanske Frankrike så kirkelivet som en del av det alminnelige, *borgerlige liv*. Det gav også jøder og protestanter rett til å bestemme i Kirken.

Den sivile kirken i Frankrike var én type kirkepolitisk løsning. I USA fant man en annen. Der var kristenlivet dominert av puritanerne, som hadde flyktet over havet for å unnsnippe statskirkelig undertrykkelse. I den nye verden grunnla de menigheter av troende som frivillig hadde sluttet seg sammen på basis av en religiøs og kirkerettslig *kontrakt*. Menighetene skulle ikke ha overordnede kirkelige/politiske organer til å bestemme over seg. Den religiøse friheten ble nøye overvåket. Dette var et menighetsideal med teologiske røtter i kalvinismen. Det ble reflektert i den amerikanske konstitusjon som et *til-*

legg (1. Amendement): «Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.»

Religionsfrihet var en del av samvittighetsfriheten. Den føderale sentrale statsmakten skulle ikke blande seg inn i det religiøse livet. Den norske grunnloven var annerledes. Her ble ikke religionsfriheten nevnt. Den overleverte lutherske religion skulle bære enheten i den nye staten. Enhetsmotivet kan ha overskygget frihetsmotivet.

Statens offentlig religion

I den norske grunnloven ble det slått fast at «*Den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion. De Indvaanere, der bekjende sig til den, ere forpligtede til at opdrage sine Børn i samme. Jesuitter og Munkeordener maae ikke taales. Jøder ere fremdeles*

udelukkede fra Adgang til Riget» (Grl § 2). Her er evangelisk-luthersk religion/konfesjon, men ingen evangelisk-luthersk kirke som staten forholder seg til. Den lutherske reformasjon hadde levd videre i fyrstekirker, som ikke gav rom for kirkeliv unndratt øvrigheten makt og myndighet. Fyrsten var også kirkelig øvrighet. Veien var ikke lang frem til konfesjonskonge og statsreligion.

I Grunnloven av 1814 møter man konfesjonskongen fra den danske enevoldstiden, men i deformert utgave. Kongen er ikke lenger religionens eneste styrer. Han har andre myndigheter ved sin side. Det er den moderne demokratiske staten som trer frem på Eidsvoll, og den har innlemmet det overleverte religiøse livet i seg selv og dermed gitt det et nytt rettsgrunnlag. I 1814 ble kirkeretten fra dansketiden riktignok ført videre. En ny lovgivning for kirkelivet fikk vente. Dette var en funksjonell konservatisme, men *prinsipielt* hadde styret av religionen fått et helt nytt grunnlag, bestemt av det nye politikk- og rettsbegrep. På Eidsvoll var

det folkets representanter som inngikk en *kontrakt* om statsstyret og dermed den «offentlige Religion». Religionen ble så å si bestemt «nedenfra», og ikke av en fyrste som suverent hadde sluttet seg til en bestemt konfesjon.

Selve saken i den franske menneskerettighetserklæring fra 1789 var menneskets rett til fritt å kunne gjøre sine private meninger (om stat og samfunn) gjeldende i det offentlige rom. De private meningene ble utviklet innen nye sosiale rammer – i salonger, klubber, assosiasjoner, grupper, foreninger osv. Private ytringer i den borgerlige offentlighet, som fikk støtte i den alminnelige opinion, ble et uttrykk for den folkevilje som skulle forme statsstyrets lover. Kimen til en slik offentlighet ble lagt også i den norske grunnloven av 1814: «Trykkefrihed bør finde Sted. Ingen kan straffes for noget Skrift af hvad Indhold det end maatte være, (...) Frimodige Yttringer om Statsstyrelsen og hvilken som helst anden Gjenstand ere Enhver tilladte» (Grl § 100) Men gjaldt denne rett til fri ytring også statens religion? Straffefrihet gjaldt ikke ytringer som oppfordret til «Ulydighed mod Lovene, Ringeagt mod Religionen, Sædeligheten» (Grl § 100). Ytringsretten hadde sine religiøse grenser. Hva da med retten til å etablere frie organisasjoner til utvikling av og propaganda for religiøse meninger som avvek fra statsreligionen? I den nye norske staten måtte spørsmålet melde seg.

Statsreligionen skulle være folkets religion, slik tenkte man på Eidsvoll. Statens øverste leder, Kongen, som selv var forpliktet på den evangelisk-lutherske religion, styrte det religiøse livet (Grl §16). Geistligheten var kongens embetsmenn, og alle embetsmenn måtte bekjenne seg til Kongens, dvs. statens, offentlige religion. På det norske territorium skulle menighet og folk ideelt sett dekke hverandre. Grl §2 påla de «Indvaanere, der bekjende sig til den», å «opdrage sine Børn i samme.» Statsterritoriet skulle dessuten holdes rent for «Jesuitter og Munkeordener». Jøder skulle ikke ha adgang til riket. Den nye norske staten brukte konfesjonell og kirkelig arv fra dansketiden til å sikre *kulturell enhet* i samfunnet.

Slik staten er, blir statsreligionen. Den norske stat har gjennomgått en dyptgripende utvikling de siste 200 år. Stats-

religionens domene er blitt stadig smale- re og dens innhold tilpasset samfunnets demokratisering og liberalisering.

Demokratisering og liberalisering

I 1845 kom en Dissenterlov som gav kristne trossamfunn rett til å leve og virke i Norge. To år før hadde Den katolske kirke etablert seg i landet. I 1851 kom den første endring av Grl §2, da *jøder* fikk adgang til riket. I 1897 ble forbudet mot *munkeordener* fjernet. Først i 1956 ble *jesuittforbudet* opphevet. I 1964 ble religionsfriheten grunnlovfestet. Med Dissenterloven ble de lokale statskirkemenigheters territorium et rom for fri konkurranse mellom kirkesamfunnene, et *marked* for livssynene. Den frie offentlighet, som lå klar i Grl § 100, var nå på plass på det religiøse feltet. Hindringer for fri lekmannspreken og forbud for privat nattverd og dåpsforvaltning for medlemmer av Den norske kirke ble også fjernet (1842 og 1911). Konfirmasjonstvangen forsvant. Embetsverk og regjering ble avkonfesjonalisert.

Det var fremfor alt ved den kirkelige grunnskolen at luthersk konfesjon og tro preget samfunns- og folkeliv. Fra 1860- årene av kom nye lover som nedbygget geistlighetens ansvar for og myndighet i skolen. Først forsvant biskopen, så presten fra skolens styrende organer. Denne utviklingen nådde sitt mål i 1969, da Stortinget ved vedtaket av ny skolelov slo fast at skolens kristendomsundervisning *ikke* var kirkelig dåpsundervisning. Skoleloven av 1969 er et viktig datum, også i et grunnlovsperspektiv. Skolens kristendomsundervisning skulle fortsatt være luthersk-konfesjonell. Men det betydde ikke at den var konstitusjonelt bundet av og forpliktet på Grl § 2, dvs. statens «offentlige Religion». Skolens konfesjonalitet var bare en politisk-demokratisk konsekvens av at flertallet av norske borgere tilhørte Den norske kirke. KRLE/RLE-faget har definitivt avkonfesjonalisert grunnskolen religionsundervisning.

Den nye demokratiske statsreligionen

Våren 2012 kom de radikale grunnlovs- endringer. Statens «offentlige Religion» falt vekk. I stedet kom en kristen, humanistisk og demokratisk «formåls- paragraf» for staten (Grl §2). Ved en ny Grl § 16 ble *Den norske Kirke* bundet

av staten til den lutherske konfesjon og til å være «Norges Folkekirke», som sådan støttet av staten. Dette er en ny form for (demokratisk) statsreligion. Som den gamle skal den vedlikeholde den kulturelle enhet i samfunnet. Det betyr at statens kirke må tilpasse sin offentlige praksis slik at den unngår å komme i konflikt med majoritetens oppfatning av ideologisk og etisk sett grunnleggende spørsmål i tiden. Herren i en slik moderne protestantisk folkekirke er «folkeviljen» slik den formateres i det sekularistiske, liberale sendemokrati.

Litteratur: Bernt Torvild Oftestad, «Religionen i Grunnloven – i kontekst og utvikling» i: Den norske grunnlovens trosfundament – Grunnlovens § 2 – Jødeparagrafen (red.: Lorentz Stavrum og Hans-Jørgen Weihe) Stavanger, Hertervig Akademisk 2014, 21–30.

Norges Katolske Kvinneforbund

NKKKF

– feirer 90-årsjubileum med festaften!

Jubileumsfeiringen foregår i Trondheim under Olsokfeiringen. Nye og gamle medlemmer er hjertelig velkommen til festaften mandag 28. juli kl. 20.00 i Hotell Augustin. Biskop Eidsvig er invitert. Pris for middag er kr. 400 (eksklusive drikke).

Påmelding til Rønnaug Aaberg Andresen, e-post: ronnauga@online.no, tlf: 916 80 823 innen 15. juli.

Middagen kan betales på forhånd til NKKFs konto nr. 6029 06 10519 (merkes «festaften») eller på stedet til NKKFs kasserer.



Trondheim: ett skritt nærmere ny kirke

Trondheim kommune har nå gitt rammetillatelse for riving av St. Olav kirke og prestegård. I løpet av juni skal bygningskonstruksjoner og tekniske anlegg over terreng være revet. Rivningen av gulvet vil skje under oppsyn av arkeologer for å hindre at mulige kulturminner i grunnen blir skadet. Trinn to av rivningen skal gjennomføres på sensommeren etter at arkeologiske utgravninger rundt kirken er gjennomført.

I byggeperioden vil St. Olav menighet feire messer i det gamle menighetslokalet, som er blitt ombygd på dugnad av over 50 polske håndverkere.

Siste messe i «gamle St. Olav» ble feiret søndag 25. mai, og kirken ble deretter desakralisert. I dagene forut var det en hektisk dugnadsaktivitet for å tømme kirken og prestegården. Dagen etter startet demonteringen av Håkon Blekens fondvegg bak alteret. Veggene går foreløpig til lagring mens det blir bestemt hva som skal skje med den videre.



Omrisset av den nye kirken er nå markert på bakken etter at kappellan Egil Mogstad har tatt seg en runde med sprayboks.

Trondheim.
katolsk.no/Katolsk
Informasjonstjeneste
(Oslo) 13.mai/St. Olav

OKBs pastoralplan på polsk

«Pastoral handlingsplan for Oslo katolske bispedømme», som ble promulgert av biskop Bernt Eidsvig 27. oktober i fjor, er nå oversatt til polsk. Denne utgaven av planen vil foreligge i annen halvdel av juni.

St. Olav

Trondheim: følg utviklingen via webcam



webcam monteres 21. mai.

Alle vil kunne følge med i prosessen med riving, og etter hvert bygging, av St. Olav domkirke i Trondheim via et webcam som vil sende stillbilder, tatt én gang i timen.

Prosjektet med webcam er gjort mulig takket være tillatelse fra Trondheims baptistmenighet, som eier bygningen hvor kameraet er blitt satt opp. En moderne form for økumenikk! Billedstrømmen kan følges på www.katolsk.no/organisasjon/mn/Trondheim/nybygg

St. Olav

Oslo: St. Olav menighet pusser opp

St. Olav menighet i Oslo har de siste månedene satt i gang en rekke oppussingsprosjekter for å gi staben bedre arbeidsforhold og folk et innbydende møte med menigheten. I en menighet med så mye aktivitet, vil det stadig være nødvendig å ta et tak ett eller annet sted, og St. Olav har siden jul hatt tre større prosjekter. Det største kontoret er blitt pusset opp og gjort til et pent og funksjonelt felleskontor med arbeidsstasjoner for menighetens frivillige. Menighetssalen er blitt malt, det er blitt gjort en del mindre tiltak, og kjøkkenet er blitt totalrenovert. All beplantning, inkludert trær som var en fare for veggene omkring, gamle heller med mer, er blitt fjernet fra menighetens to bakgårder. Når et slitesterkt dekke er på plass, vil disse bli to hyggelige og anvendelige utendørs allrom. Mange har bidratt økonomisk og praktisk til oppgraderingen. Arbeidet med menighetssal, kjøkken og kontorer er blitt ledet av Oslo katolske bispedømmes håndverkerteam, med vaktmester Francis Subramaniam i spissen, mens arbeidet i bakgårdene har vært gjort på dugnad under ledelse av Mark Ross.

St. Olav

Kirkebasert fredsbygging



Fra 16. til 21. mars 2014 arrangerte Norges kristne råd en pastoralkonferanse i Naivasha, Kenya, sammen med kirkerådene i Sudan og Sør-Sudan med tema «Kirkebasert fredsbygging i Sudan og Sør-Sudan». Konferansen fant sted i en utfordrende tid, spesielt for Sør-Sudan, som på tidspunktet befant seg i en borgerkrig, med store flyktningstrømmer og stor humanitær lidelse. De om lag førti deltakerne på konferansen, inkludert Kirkenes Verdensråds nyvalgte president Agnes Aboum, deltok i ulike seminarer og verksted med fokus på hvordan kirkene kan bidra i fredsbyggingen i henholdsvis Sudan, Sør-Sudan og Norge. Samfunnskontakt i OKB, Ingrid Rosendorf Joys, deltok og foredro over tema «Interreligiøs dialog i pluralistiske samfunn».

Ingrid Rosendorf Joys

European Council of Religious Leaders møtte OSSE

13. og 14. mai møttes Det europeiske religionslederrådet (European Council of Religious Leaders – Religions for Peace) til samtale med Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) om temaet «Samfunn i endring; rollen til interreligiøs dialog». Biskop Bernt Eidsvig sitter i Det europeiske religionslederrådet, som jobber for å sikre fred i Europa gjennom interreligiøs dialog, og deltok på møtet som ble arrangert hos Kirkenes Verdensråd i Genève. Tema som interreligiøst samarbeid som strategi i forsoningsprosesser og hvordan en skal garantere sikkerhet og stabilitet for alle uten at det går på bekostning av den enkeltes (religiøse) frihet, ble diskutert. Også tema som religion i det offentlige rom, inkludert bruk av religiøse symboler, ble behandlet. Rådet diskutert også hvorvidt respekten

for religiøs pluralisme er truet. Rådet utstedte to uttalelser; én om retten til å opprettholde religiøs praksis (omskjæring av guttebarn og kosher/halal-slaktning) og én om situasjonen i Ukraina.

Ingrid Rosendorf Joys

Seminar om Grunnlovens paragraf 2

9. og 10. september 2014 arrangerer Oslo katolske bispedømme i samarbeid med Det mosaiske trossamfund og Universitet i Oslo, et seminar om Grunnlovens § 2 som slo fast at «Jesuitter og Munkeordener maae ikke taales. Jøder ere fremdeles udelukkede fra Adgang til Riget». Seminaret vil dekke de historiske, kulturelle og juridiske begrunnelsene, og konsekvensene av forbudet. Seminaret vil også dekke utviklingen de siste 200 årene med fokus på diskusjonene som førte til opprettholdelse og til slutt avskaffelse av forbudet. Informasjon om hovedforedragsholdere kommer, men vi kan love et spennende og variert program som begynner på universitetet (urbygningen) og avsluttes på Litteraturhuset, så hold av datoene.

Grunnlovens §2 ble også markert med et heldagsarrangement på Eidsvoll 4.mai, på dagen 200 år etter at nettopp denne paragrafen ble behandlet.

Paragrafen er blitt fremholdt som et unntak i en grunnlov som var svært liberal ut fra samtidens målestokker. Likevel var bestemmelsen så fundamental for eidsvollsfedrene at den inngikk som en av de elleve grunnsetningene.

Arrangementet som ble arrangert av HL-senteret (Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter) belyste den idéhistoriske bakgrunn for paragraf 2 i grunnloven av 1814 og religionsfrihetens vilkår i dagens Norge. 112 inviterte gjester, like mange som eidsvollsmennene, begynte dagen med lunsj à la 1814 i de historiske omgivelsene på Eidsvoll. Midt på dagen var det kunstnerisk fremføring med musikk fra perioden rundt 1814, før dagen ble avsluttet med paneldebatt om religionsfrihetens kår i dagens Norge. I panelet var Oslo katolske bispedømmes samfunnskontakt Ingrid Rosendorf Joys, Det mosaiske trossamfunns forstander Ervin Kohn, Mellomkirkeleg råds generalsekretær Berit Hagen

Agøy og Islamsk råds generalsekretær Mehtab Afsar.

Ingrid Rosendorf Joys

Flores de Mayo-prosesjon i Ulsteinvik



Foto: Øst-Frise menighet, Ålesund

Søndag 18. mai var omtrent 150 mennesker samlet til messe i Ulstein Kirke og påfølgende prosesjon gjennom Ulsteinvik sentrum. «Flores de Mayo»-feiringen er en filippinsk mai-festival som kombinerer mai-andakten til Maria med minnet om keiserinne Helenas gjenfinning av Kristi kors, som i den gamle kalenderen ble markert 3. mai. Den er veletablert blant annet i Oslo, men dette var så vidt St. Olav vet, første gang den ble feiret i Ulsteinvik.

– I dag skal vi feire at Gud har gitt oss en kjærlig mor. Og vi vil bære henne ut i gatene for å vise hvor takknemlige vi er for det, sa sogneadministrator Ole-Martin Stamnestrø ifølge lokalavisen Vikebladet.

Ulsteinvik er et av messestedene under menigheten i Ålesund. Fra menighets-senteret meldes det for øvrig at man har fått nye bad i menighetssalen. Badene ble pusset opp på dugnad av polske menighetsmedlemmer. Dette var kyndige fagfolk som arbeidet gratis.

Vikebladet.no/St. Olav

Religiøse ledere møtte kongen og dronningen



Foto: STL

Toppledere fra Norges mange trossamfund, inkludert biskop Bernt Eidsvig,

møtte onsdag 29. april kongen og dronningen på slottet. Lederne var invitert av kongehuset for å snakke om det interreligiøse dialogarbeidet i Religions- og livssynslederforumet, i regi av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfund. Forumet er en «uformell plattform for samtale om religiøse og verdirelaterte spørsmål», ifølge STLs nettsider.

– Det at Kongeparet ønsker å møte de øverste åndelige lederne for alle de store verdensreligionene og livssynene i Norge verdsettes og forstås som et godt tegn i tiden, sier daglig leder i STL, Lise Tørnby.

I møtet med kongeparet fortalte de religiøse lederne om sitt dialogarbeid, sin personlige tro – og viktigheten av felles verdier som grunnlag for sameksistens i et pluralistisk Norge.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 30. april

Bergen: historisk ferming



Foto: Øst-Frise menighet

Lørdag 10. mai mottok 38 konfirmanter fermingens sakrament i Bergen Domkirke. Det er bare annen gang etter Reformasjonen at en katolsk messe ble feiret i Domkirken, som i middelalderen var klosterkirke for fransiskanerne. Forrige gang var i 1993, da St. Paul menighet feiret messen der som en del av 150årsjubileet for Den katolske kirke tilbakekomst til Norge. Dagen etter ble en tilsvarende gruppe konfirmanter bli fermet i Johanneskirken.

Melding fra St. Paul menighet/Ewa Bivand/St. Olav

Nordiske biskoper markerte 25-årsjubileet for pavens besøk

Den nordiske bispekonferansen markerte lørdag 22.mars 25-årsjubileet for Johannes Paul IIs besøk til de nordiske land. Markeringen var en del av bispekonferansens vårmøte.

Kardinal Kurt Koch, president for Det pavelige råd for fremme av kristen enhet, tok turen fra Roma for å markere begivenheten sammen med biskopene og et stort antall troende i St. Thomaskirken i Lund.

Johannes Paul II innviet de nordiske land til Marias beskyttelse og forbønn i domkirken i Reykjavík i 1989. Sammen med kardinal Koch og den apostoliske nuntius til Norden, erkebiskop Henryk Nowacki, fornyet de nordiske biskopene denne innvielsen til Marias rene hjerte.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 25.mars/St. Olav

Tre nye Caritas-prosjekter i Romania



Foto: Caritas/Alf Jullie

Våren 2014 starter Caritas Norge tre samarbeidsprosjekter for å styrke det sosiale velferdstilbudet i Romania. Sammen med Caritas i Romania ønsker Caritas Norge å bedre situasjonen for fattige og marginaliserte grupper. Caritas har et omfattende nettverk i Romania og er en av de største leverandørene av sosiale tjenester i landet.

– Vi har jobbet lenge med å få på plass prosjekter i Romania. På Caritas Infosenter i Oslo og Bergen opplever vi de sosiale problemene i Europa på nært hold, forteller programkoordinator i Caritas Norge, Tuva Nodeland.

Ett av samarbeidsprosjektene er lobbykampanjen «NGOs stronger together» Kampanjen tar sikte på å styrke samarbeidet mellom staten og frivillige organisasjoner i Romania, samt å sikre finansiering til organisasjoner som tilbyr sosiale tjenester i landet. Caritas Norge og Caritas i Romania har også startet et utdanningsprosjekt for bedring av romfolkets situasjon i Sângeorgiu de Mures, og et prosjekt hvor Caritas jobber med å gi tilgang til helsetjenester for barn og unge med funksjonshemming i rurale områder.

– Vi ser spesielt frem til å arbeide med prosjektene som omhandler sosial inkludering, fordi dette er en videreføring av det arbeidet Caritas gjør i Norge – både lokalt i menighetene og på infosentrene i Oslo og Bergen, avslutter Nodeland.

Les mer om prosjektene på www.caritas.no.

Kristian Jahren Øvretveit, Caritas Norge

Skulle høre skriftemål, gikk selv for å skrifte først

Pave Frans overrasket alle, inkludert sin egen seremonimester, da han fredag 28. mars gikk offentlig til skriftemål i Peterskirken etter en bostedstjeneste. Gudstjenesten ble feiret i forbindelse med bispedømmet Romas «24 timer for Herren» – med sakramentstilbedelse og skriftemål i Romas fire hovedkirker og over hele verden.

Etter en samvittighetsransakelse skulle 61 prester, inkludert paven, tilby botens sakrament til de troende, men da paven seremonimester, msgr Guido Marini, viste Frans hvor han skulle sitte, gikk paven overraskende bort til en skriftestol hvor han knelede avla sitt eget skriftemål.

Etterpå hørte han selv skriftemål i rundt 40 minutter.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 31. mars

USA: Overgrepssakene har kostet 16.4 milliarder kroner

Overgrepssakene i Den katolske kirke i USA kostet amerikanske bispedømmer 108 954 109 dollar (653 millioner NOK) i 2013, ifølge en rapport fra Den amerikanske bispekonferansen.

Kun 62 % av summen gikk til ulike forliksordninger (61 millioner dollar) og terapi for overgrepsutsatte (6,1 millioner dollar). De resterende midlene ble brukt på advokatutgifter (28,9 millioner dollar), hjelp til anklagede (10,4 millioner dollar) samt andre utgifter (2,4 millioner).

I tillegg betalte amerikanske ordenshus ut rundt 14.4 millioner dollar (86 millioner NOK) i forbindelse med overgrepssaker i 2013. Dette betyr at

overgrepssakene i perioden 2004–2012 totalt har kostet amerikanske bispedømmer og ordenshus svimlende 2 744 881 843 dollar (16,4 milliarder kroner); 2 351 903 157 dollar fra bispe-/erkebispedømmer, samt 392 978 686 dollar fra ordenshus.

Ifølge rapporten ble det i 2013 brukt 41,7 millioner dollar på ulike forebyggende tiltak for barn. Rapporten skriver også at det i 2013 «kom 370 nye troverdige anklager om seksuelt misbruk av mindreårige». Anklagene, mot i alt 290 prester/diakoner, kommer fra totalt 365 personer, derav ni mindreårige – resten er voksne som skal ha blitt misbrukt som barn. 56 % av de anklagede prestene er allerede avslørt etter tidligere anklager, mens 73 % «er døde, allerede fjernet fra prestedtjenesten, laisert eller savnet».

80 % av anklagene kommer fra menn, der overgrepet skjedde mens de var i alderen 10 til 14 år. Majoriteten av sakene skjedde i perioden 1960–1989, de fleste i 1970-årene.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 31. mars

Pakistan: Kristne og muslimer i solidaritet med dødsdømte kristne

Den katolske kirke i Pakistan arrangerte 2. april en bønn- og fastedag for Sawan Mashi og Asia Bibi, to av ofrene for landets kontroversielle blasfemi-lovgivning.

Begge to har blitt dømt til døden, og venter nå på at rettssystemet skal behandle deres appellsaker. Flere sivilorganisasjoner sluttet seg til initiativet fra pakistanske katolikker. Aktivister og religiøse ledere deltok i demonstrasjoner i Lahore og Islamabad «til støtte for forfulgte kristne».

Firebarnsmoren Asia Bibi har blitt et symbol på kampen mot blasfemi-lovgivningen, også kalt «den svarte loven». Bibi har sittet isolert på en avdeling for dødsdømte siden hun i november 2010 ble dømt til døden. Etter flere forsinkelser og unnvikende svar fra rettsapparatet var appellsaken ventet å starte den 14. april, men datoen ble senere utsatt til 27. mai.

Sawan Masih, en 26 år gammel kristen mann fra Lahore, ble nylig

dømt til døden i en lavere rettsinstans etter falske anklager fremsatt etter en personlig uoverensstemmelse. Hans påståtte blasfemiske uttalelser førte i fjor til et organisert angrep mot det kristne boligområdet Joseph Colony i Pakistans nest største by, Lahore. Mer enn 100 kristne hjem ble brent ned, og 120 mennesker måtte behandles på sykehus med brannskader. Høyesterett i Lahore skal behandle Masihs ankesak den 25. juli 2014.

Fr. Asher Arshad fra erkebispedømmet Lahore er takknemlig for den «oppmuntrende responsen» fra flere sivilorganisasjoner på Den katolske kirkes faste- og bønnedag.

– Når vi ber og faster, forener vi oss i solidaritet med våre kristne brødre og søstre, sier muslimske Aqeel Mehadi, en menneskerettighetsaktivist fra Lahore.

– Som muslim er jeg opprørt over det som har skjedd, og fortsetter å skje, sier Mehadi til AsiaNews.

Ali Jinnah, politikeren som la grunnlaget for nasjonen Pakistan, understreket alltid religionsfrihet i sine taler, ifølge Mehadi, og hadde en visjon om en liberal og flerkulturell nasjon der alle borgere har rett til å «praktisere sin religion og ikke bli fengslet for sin tro».

Presten og aktivisten fr. John Barkat sier det er «trist det som har skjedd med Pakistan».

– Dessverre har an håndfull fanatikere fremmet intoleranse, og lagt veien åpen for sekterisk vold. Resultatet er hendelser som i Shanti Nagar, Gojra og Joseph Colony. La oss derfor be og faste for Pakistans forfulgte.

I en uttalelse sier støttegruppen for Sawan Masih at blasfemilovgivningen «forblir et høyst sensitivt tema i Pakistan». Loven brukes til å «løse personlige vendettaer», og gjennom fredlige demonstrasjoner «protesterer vi mot dommen mot Masih og krever rettferdighet for Asia Bibi».

Kun åtte dager etter at Sawan Masih ble dømt til døden, fikk to nye kristne fått dødsdommen – denne gang for å ha sendt «blasfemiske tekstmeldin-

ger». En domstol i Toba Tek Singh behandlet saken mot Shafqat Emmanuel (43) og hans kone Shugufta. Hun er renholdsarbeider ved en lokal misjonsskole og mor til fire små barn. Ekteparet ble beskyldt for å ha sendt «blasfemiske tekstmeldinger» den 18. juni 2013. De to mottakerne av tekstmeldingene påstår at de ble sendt fra et telefonnummer som er registrert i Shaguftas navn.

Parets advokat, Nadeem Hassan, uttalte etter domfellelsen at dommeren hadde «bukket under for islamistenes press» og utstedt dødsdommene uten at det forelå noen konkrete bevis mot ekteparet. Dommene vil bli anket.

Dødsdommen mot ekteparet betyr at antallet blasfemi-dødsdommer mot kristne pakistanere er oppe i fire.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 31. mars og 7. april/St. Olav

Syria: Nederlandske jesuitt drept i Homs



Den nederlandske jesuitten p. Frans van der Lugt (75) ble 7. april skutt og drept i Homs. Psykologen og jesuitten har vært i Syria siden 1966, og var en viktig brobygger mellom landets kristne og muslimske befolkning.

Van der Lugt ble flere ganger tilbudt å forlate den opprørskontrollerte gamlebyen under FN-kontrollerte evakueringer, men nektet da å oppgi sitt kall om å hjelpe og støtte den sultende lokalbefolkningen – både kristne og muslimer.

Presten ble skutt av en maskert mann mens han befant seg i haven til jesuitenes kloster i det opprørskontrollerte nabolaget Bustan al-Diwan. En prestekollega, som ønsker å være anonym grunnet sin egen sikkerhet, uttalte til AP at jesuitten nektet å forlate Homs så lenge det befant seg kristne i blokkerte områder av byen.

Bare en måned etter p. Van der Lugts død tok situasjonen i gamlebyen en ny vending da de ulike opprørsmilitsene evakuerte området etter en avtale om fritt leide. Dette gjorde det mulig for folk å vende tilbake til bydelen og så smått begynne gjenoppbyggingen. P. Van der Lugt ble gravlagt i den samme haven hvor han ble drept, og både muslimer og kristne oppsøker nå graven for å be der.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 7. april/St. Olav

Pave Paul VI saligkåres 19. oktober

Lørdag 10. mai mottok pave Frans Helligkåringkongregasjonens prefekt kardinal Angelo Amato SDB i en privat audiens. Under audiensen ga paven kongregasjonen autorisasjon til å promulgere fem nye dekreter. To av dem gjaldt mirakler på forbønn av to ærverdige, noe som åpner veien for snarlige saligkåringer. Det gjelder den ærverdige pave Paul VI (1963–78) og den ærverdige Luigi Caburlo (1807–72), italiensk sekularprest, grunnlegger av instituttet Døtre av St. Josef (Figlie di San Giuseppe)

I samme audiens ga paven Helligkåringkongregasjonen autorisasjon til å offentliggjøre at saligkåringen av den ærverdige pave Paul VI vil finne sted i Vatikanet den 19. oktober 2014.

Vatican Information Service / Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (pe)/St. Olav

www.stolavforlag.no

siden 1889

... bøker som former deg

GRUPP- OCH FÖRSAMLINGSRESOR

- 14 sept** Det heliga landet med Fr. M. Ferenc 8 d ca **10 200 NOK**
- 20 sept** Korsika -Medelhavets pärla 8 dgr ca **11 800 NOK**
- 29 sept** Avila & Karmelitiska Kastilien 7 dgr ca **7 400 NOK**
- 11 okt** Klosterresa till Provence med Red. Lisbeth Rütz & Fr. Markus Künkel 8 dgr ca **12 050 NOK**
- 25 okt** St. Ignatius Spanien m Pater R. Carls SJ 7 dgr ca **9 400 NOK**

Se flera turer på vår hemsida!

EXODUS Tel +46 46 14 05 90
RESOR Lund - Sverige

www.exodusresor.se

Frykter folkemord i Den sentralafrikanske republikk



Av Kristian Jahren Øvretveit, Caritas Norge



Edith Balla (i gult) flyktet fordi hennes barn ble forfulgt og levde i konstant frykt. Hun har seks og vil ikke vende hjem før sikkerheten er bedret.

– Jeg ble forferdet over det jeg fikk se, forteller generalsekretær i Caritas Norge, Martha Rubiano Skretteberg. Hun sitter igjen med voldsomme inntrykk etter et ferskt besøk i Den sentralafrikanske republikk (SAR), hvor organisasjonen jobber for å starte nødhjelpsprosjekter.

– Det er store ødeleggelser og enorme behov for hjelp. De fleste sykehus, skoler og offentlige bygninger er ødelagt og det er stor mangel på mat, vann og medisiner, sier Skretteberg.

Hun besøkte landet som et ledd Caritas Norges arbeid med å opprette nødhjelpsprosjekter. Over halvparten av befolkningen på 4,6 millioner mennesker har behov for hjelp.

– Jeg har vært på besøk i flere ulike flyktingleirer. Det hersker en akutt matmangel, og måltidene har blitt redusert. Mange står over måltider for å kunne gi maten til sine barn.

Plyndringer, drap og fordrivelser preget hverdagen til befolkningen i SAR. Volden økte i siste halvdel av 2013 og har hittil ikke vist tegn på bedring. En stor polarisering mellom kristne og muslimske grupper har ført til mange uroligheter de siste årene.

Fare for folkemord

Om lag 8000 soldater fra Frankrike og Den afrikanske union har blitt satt inn

Samarbeid mellom kristne og muslimer er avgjørende for å nå fram til dem som trenger hjelp. Det bidrar også til brobygging mellom befolkningsgrupper.

for å gjenvinne lov og orden i landet. Men de har møtt store utfordringer. Hver dag drepes mennesker som følge av konfliktene. Skretteberg beskriver en stadig økende misnøye, blant annet hos de internt fordrevne.

– Mange mener at de internasjonale styrkene ikke har klart å stanse den pågående voldsspiralen og at de ikke har klart å avværne de voldelige grup-

pene i så stor grad som befolkningen håpet. Desto lengre tid som går, jo større er faren for at det kan bryte ut et folkemord, forklarer hun.

De voldsomme kampene brøt ut for alvor etter et statskupp, hvor lederen for den i hovedsak muslimske opprørsgruppen Séléka, utropte seg selv til president. Dette førte til voldelige sammenstøt mellom den kristne gruppen «Anti-balaka» og Séléka. I tillegg til kampene mellom disse gruppene begår også kriminelle bander grove overgrep mot befolkningen.

Kirken spiller en viktig rolle

En overgangsregjering har blitt satt inn for å styre republikken frem til et nyvalg i 2016, men volden har ikke stanset.

– Det er nå spesielt den muslimske delen av befolkningen som blir angrepet av Anti-Balaka-militsen. Gruppen gjennomfører angrep for å hevne overgrep de beskylder Séléka for å ha gjennomført da de satt med makten, sier Skretteberg.

Både kirker og moskeer har vært viktige tilfluktssteder i konflikten, og mange mennesker på flukt har fått hjelp av Kirken. Den siste tiden har dessuten kristne og muslimske

hjelpeorganisasjoner hjulpet befolkningen i landet og samarbeidet om å skape internasjonalt fokus på krisen. For å hjelpe dem som mangler mat, arbeider Caritas blant annet med muslimske organisasjoner og World Food Program. Caritas vil bidra både med direkte matutdeling, samt mer langsiktige løsninger som utdeling av frø og redskaper til bruk i den kommende regntiden.

Fakta

- Etter uavhengigheten i 1960 har befolkningen i SAR lidd under flere militærkupp.
- Våren 2013 gjennomførte den i hovedsak muslimske opprørsgruppen Séléka et kupp, hvor Sélékas leder Michel Djotodia utropte seg til president.
- Det pågår en stadig større flyktningestrøm inn i nabolandene, rundt 350 000 så langt,
- På under ett år har antallet barnesoldater økt fra 3,500 til 6000.
- Nær halve utdanningsåret 2012–2013 er blitt borte på grunn av krisen.
- I april 2014 besluttet FNs sikkerhetsråd å ta over ansvaret med en styrke på 10 000 soldater og 2000 politifolk, som skal være på plass i september

– Samarbeid mellom kristne og muslimer er avgjørende for å nå fram til dem som trenger hjelp. Det bidrar også til brobygging mellom befolkningsgrupper og gir et viktig signal i forsøkene på å få slutt på konflikten, mener Skretteberg.

Neglisjert i en årrekke

På grunn av sikkerhetssituasjonen har sju av ti elever i grunnskolen ikke tilgang til skole. Halvparten av skolene er stengt, og lærermangelen er svært stor. Selv i de skolene som er åpne, er mange barn redde for å møte opp på grunn av sikkerhetssituasjonen.

– Å få i gang undervisningen igjen er viktig i et land der det finnes minst 6 000 barnesoldater. Skolen normaliserer hverdagen, redder liv, gir beskyttelse og kunnskap til en ung befolkning som må bygge sitt land på nytt, forteller Skretteberg.

En gjenoppbyggingsprosess blir ingen lett oppgave. Allerede før kampene det siste året, var utgangspunktet for SAR dårlig.



Kondgi Valerie kommer fra Semangui, en liten landsby utenfor Bangui, og har syv barn. Både hun og mannen måtte flykte, men hun vet ikke hvor han er blitt av. Hun har vært på flukt siden desember og sier hun er altfor redd til å reise hjem.



Mellet Francklin (16) kom midt i desember til senteret fra distrikt 5 i Bangui. Har ingen skole å gå til, men får hjelp av voksne på senteret. Noen lokale NGOer gir også litt assistanse.

– Vi må huske på at før krisen var SAR på 159. plass på FNs Human Development Index. Tar vi med at 62 prosent av befolkningen før krisen levde for mindre enn 1,25 USD per dag, får vi et bilde av en befolkning som har vært neglisjert av både nasjonale myndigheter og det internasjonale samfunn i en årrekke, avslutter Skretteberg.



Sju av ti elever i grunnskolen har ikke tilgang til skole på grunn av sikkerhetssituasjonen.



Foto: Paramount Pictures

Tittel: Noah

Regi: Darren Aronofsky

Produksjon: Paramount

Estimert budsjett: 740 millioner kr

Premiere: 4. april 2014

Spilletid: 2 t 19 m

Sjanger: Eventyr/action/drama

Med: Russell Crowe, Jennifer Connelly, Emma Watson og Anthony Hopkins

Hverken spektakulær underholdning eller søndagsskole

Vi hadde solide forventinger til storfilmen *Noah* med Russel Crowe i hovedrollen. Dessverre serveres vi en gjenfortelling som er heller uninspirerende.

Syndfloden hører til den mer mytiske urhistorien i Bibelen, men hold deg likevel fast når Darren Aronofsky maler opp sitt fiksjonsunivers. Den grønne filten fra flanellografen erstattes med grå gjørme og et rumlende dystert soundtrack. Etter at Kain dreper Abel, blir jorden sivilisert av ondskap og fylt av mørke. De eneste som tar vare på skaperverket, er etterkommere av Set (Adam og Evas tredje sønn). Side om side med denne polariserte menneskeheten

møter vi Vokterne. Dette er falne engler som ser ut som steinmonstre inspirert av *Transformers* og enter fra *Ringenes Herre*. Noah og familien vandrer som fillete nomader i et øde landskap, avlivet av onde miljøsvin og Zohar-gruver. Når Clint Mansell tar musikken ned med mismodige cellotoner, går mine assosiasjonen til det postapokalyptiske dramaet *The Road* (2009).

Skuespillerne presterer godt i spennende relasjoner. Spesielt Russel Crowe kler rollen som Noah godt, men tolkningen blir litt for nedslående. Gjennom noen mareritt forstår Noah seg utvalgt til å bygge en ark for å redde uskyldige skapninger. Men når hans rettskaffenhet reduseres til å være vegetarianer, er det vanskelig å se Guds plan. Han protesterer mot å plukke en vakker blomst, før han i neste øyeblikk uanstrengt dreper et par jegere. Økosofisten i Arnofsky skinner igjennom, foruten mangelen på innsikt i tilblivelseshistorien til vår hellige skrift. Hullene fylles av et mytisk sammensurium av magi, gnostiske skrifter og meningsløs fantasi. At vi har «hørt det før», tillater nye dramaturgiske konflikter, men regissøren har ikke forstått sitt råmateriale. Filmens største moralske dilemma oppleves av de fleste som en kortslutning hos Noah (og regissøren).

Det er et friskt pust når Noah forteller barna skapelsesberetningen til bilder som forener Bibelen med vitenskapen. Av det mer estetiske kan vi trekke frem bildet av to duer som finner veien til arken. Den ruvende konstruksjonen er et kunstverk i seg selv, og man har funnet en finurlig appetitttemper for dyrene ombord. Men filmen som helhet er hverken særlig elegant eller sjangerbevisst. Actioneventyret evner ikke å engasjere meg, selv slåssingen blir for tam. Spesialeffektene trekker meg ikke inn i spektakulære opplevelser, men distanserer med følelse av videospill. Til å være drama ble det hverken følelsesladet eller meningsfylt.

Filmen svikter forventningen om innsikt i hovedpersonens personlige drama. Noah er så statisk og kompromissløs at det er kona Naameh (Jennifer Connelly), som må uttale hvilket offer oppdraget er et for ham. Antagonisten Tubalkain skildres uinteressant som konge for grådige

kjøttetere og misbrukere av jordens ressurser. Emma Watson gjør en ok innsats som Ila mens kjæresten Sem bare blir en overfladisk klyse. Idet vi berører noe interessant i Kams lengsel etter kjærlighet, er det som om filmen allerede har bestemt seg for å bare være pesende action. I stedet for å gjøre Noah til en sprø miljøaktivist som vifter kniv mot sin egen familie, ville jeg sett regissøren utforske om Guds utvalgte ikke hadde noen rettferdige venner.

Vi kunne gledet oss til kunstneriske friheter: Vi snakker om en av nåtidens mest interessante regissører som har fått budsjett til å filmatisere verdens første episke fortelling i størrelse XXL. En Oscar-vinnende gladiator spiller Noah, ledsaget av noen av de hotteste navnene i Hollywood. Men det vi ble servert, var mest uninspirerende. Skriften er juicy nok til engasjere et moderne filmpublikum uten at en trenger forkludre budskapet.

I stedet for å se hen til Terrence Malick, som håndterer det bibelske med ydmyk poesi, satte Arnofsky kursen mot dommedagsfilmen. Med ham bak roret måtte vi vente et intenst drama som utforsker det destruktive i mennesket. Men i motsetning til andre adaptasjoner hvor litteraturen allerede har en fanskare, løsrives fortellingen her fra sitt grunnleggende budskap. Filmmakerne gjorde tabben å ikke ta utgangspunkt i tro. Når Gud reduseres til en upersonlig skapende kraft som glimrer med sitt fravær, står filmen igjen uten mål og mening. Noahs nådeløse beslutsomhet sår bare tvil om Guds vilje. Ikke minst savner jeg at Gud ønsker en pakt med mennesket. Hvor ble det av regnbuen?

Det hele blir for enkelt og idealistisk, filmen er rett og slett kjedelig. De som ikke er interessert i bibelepos, kan kanskje mene øko-alternativet har noe bra på gang. Men uten å vise frem skjønnheten i skaperverket, mener jeg selv dette sporet feiler.

Markedsføringsapparatet klarer ikke lenger holde arken økonomisk flytende. Etter en premierehelg på besøkstoppen i alle verdensdelene, synker den bare uker senere på vei ut av vårens topp 10-liste. Kanskje er det en gudsrettferdighet i det, om ikke annet?

Josef Ottersen



Foto: Kjell Knudsen

dag – 15.000 ganger i året. Filmen gir et sterkt bilde av denne profetiske skikkelsen. Samtidig ser vi hvor umulig det blir når profetens verk inkluderer familie: kone og fem barn.

Dette er en film som «sitter» lenge. Kontrastene er sterke mellom kamps scenene fra 70-tallet og den mektige og vakre nord-norske naturen, mellom Knudsen i sin fulle kraft og i sin nåværende hjelpeløse tilstand, ja, også mellom Knudsen selv og hans kone Ragnhild. «Familien kom ut med sår. Knudsen kom fra det med ære», sier han. Både prestekallet og kampsaken ble prioritert foran hensynet til familien. Men han angret ikke: «Det var nødvendig at noen gjorde det. Og dessverre var det jeg ...»

Tittel: En prest og en plage

Sjanger: Norsk dokumentar
Regi og manus: Fridtjof Kjæreng
Spilletid: 1 t 20 m
Kinopremiere: 28.mars 2014

I ytterste konsekvens

Jeg husket ikke at abortaksjonene på 1970-tallet var så voldsomme – sammenstøtene, engasjementet, effektene og affekten.

Filmen om Børre Knudsen, «En prest og en plage», ble et voldsomt gjensyn, ikke bare med ham, men også med motdemonstrantene – de var ikke mindre voldsomme.

Jeg så denne dokumentaren med reservasjonsdebatten – hvis det kan kalles en debatt – i bakhodet. Fullstendig proporsjonsløs som den var, er den egnet til å gi en svak, svak anelse om temperaturen for 40 år siden da kampen sto om kvinners rett til selvbestemt abort. Abortkampen på 70-tallet var hard, voldelig og totalt unyansert, en ren skyttergravskrig, fullstendig uegnet for det komplekse i et (livs)viktig etisk spørsmål.

Børre Knudsen var presten som sammen med kollega Ludvig Nessa frontet abortmotstanden på en særdeles konkret og ubehagelig måte.

Med «blod», blodige «fostre», fiktive begravelser, aksjoner på gynekologiske avdelinger med bønn og salmesang. Som tok i bruk alle midler, og utnyttet alle tenkelige situasjoner – for eksempel tyveriet av «Skrik» – for å trenge gjennom med buskapet: Abort er å ta liv, abort er fundamentalt galt, abort er ikke mulig å legalisere uten å gjøre alvorlig skade på et samfunn.

Filmen gir et sterkt bilde av Børre Knudsen, men kanskje enda sterkere av konen, Ragnhild.

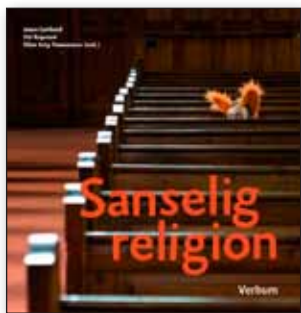
Formålet var bare ett, å holde ubehaget ved det uholdbare i live: at tusenvis av gryende liv, fulle av muligheter, avbrytes årlig i et av verdens rikeste land som ikke ser seg i stand til å ta imot dem og ønske dem velkommen.

Det er denne himmelropende urett som har vært drivkraften i Børre Knudsens virke som ung prest og like til i dag, hvor vi møter ham som eldet og syk, sterkt svekket av Parkinson. Men fortsatt med gløden for Saken i behold. Som en gammeltestamentlig profet har han fortsatt kampen. «Din brors blod roper fra jorden!» Profeten kan ikke, vil ikke, tie og uttaler at han, når han dør, helst vil kastes naken i en svart plastsekk foran Stortinget – et siste stunt for å vise verden hva den egentlig holder på med. I overbevisningen om at ingen av hans effekter eller stunt er verre enn den urett som foregår med loven i hånd på norske sykehus – hver

havnet i fengsel såvel som på avisenes forsider, ble fradømt kappe og krage og fratatt muligheten til å virke som prest i Den norske kirke.

Heldigvis kommer både Ragnhild og Kjersti, et av barna, til orde. Hun var den som ble mest mobbet og som led mest under farens krigføring. Jeg skulle gjerne hørt mer fra henne. Konen Ragnhild sier det slik i et intervju med Vårt Land: «Våre barn betalte en høy pris. De og vi har sår. (...) Vi prøver nå å snakke oss gjennom dette og å lege sårene slik at vi kan tilgi hverandre. Jeg håper at jeg før jeg dør kan si at det var verdt det. Men jeg er ikke der ennå.»

Sr. Anne Bente Hadland OP



Anne Løvland, Pål Repstad & Elise Seip Tønnessen (red)

Sanselig religion

Verbum, 2013

119 sider, 298 kr

Prosesjonene blir lengre, prekenene kortere

Sanselig religion er noe så sjeldent som en billedbok der et knippe på 21 religionsforskere viser hvordan kunst og kultur preger det religiøse liv på områder som arkitektur, interiør, dans, sang, musikk, klesdrakt og stil.

Boken er en del av forskningsprosjektet «Religion som estetiserende praksis (RESEP)» og formidler noen av resultatene fra dette prosjektet. Den er redigert av Anne Løvland, Pål Repstad og Elise Seip Tønnessen, alle ansatt ved Universitetet i Agder.

Den sentrale arbeidshypotesen for prosjektet synes å ha vært at religiøst liv i Norge gjennomgår en tyngdeforskyvning i vår tid – fra hodet til hjertet og kroppen. Det vil nærmere bestemt si en forskyvning fra en vekt på det læremessige, det tankemessige og teologiske påstander om hva som er sant, i retning av det sanseorienterte, det følelsesmessige, opplevelsene – det estetiske i vid forstand. For dem

som er kjent med Ninian Smarts religionsbeskrivelse, innebærer dette en forskyvning fra den dogmatiske dimensjonen til den estetiske og kanskje den materielle.

I *Sanselig religion* gis det knapt noen teoretiske analyser, utover en henvisning til annen forskning på feltet. Hypotesen om en estetisering av religiøst liv er interessant, kanskje ikke minst for den som ønsker å forstå mer av Den norske kirkes utvikling i løpet av de siste tiårene. For dem som har vanskelig for å identifisere seg med kirken læremessig, kan dens kulturelle og estetiske uttrykk fremstå som attraktivt. Den store oppslutningen omkring julekonserter i førjulstiden kan være et eksempel på at stemning prioriteres fremfor kultus og forkynnelse.

Med unntak av en noe lengre innledning og avslutning, skrevet av religions sosiologen Pål Repstad, er alle tekstene i boken konsekvent holdt innen rammen av én side, som sammen med et bilde gir ett oppslag, som det heter i billedbokteorien. Dette utgjør både en styrke og en svakhet ved boken. Tanken er at man skal lese den formidrende forskningsteksten sakte og sammen med det aktuelle bildet. Styrken her ligger naturligvis i at det estetiske fremkommer på en overbevisende og til dels billedskjønn måte, mens svakheten er at tekstene blir i knappeste laget innholdsmessig.

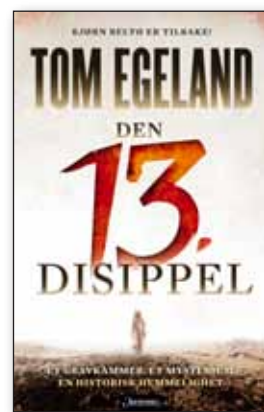
Arbeidshypotesen om en forskyvning bort fra det læremessige og dogmatiske, mot det sanselige, har nok mest for seg i protestantisk (middelklasse-?) sammenheng. Den katolske kirke og de ortodokse kirkene har alltid hatt en større åpenhet for å bruke sansene i gudstilbedelsen enn det som har vært tendensen innenfor protestantismens ulike avskygninger. Dette står det lite om i boken, noe som tyder på at bidragsytternes referanser i det store og hele har vært protestantisk, og først og fremst norsk statskirkekristendom. Kanskje ligger det en implisitt lengsel mot det katolske og ortodokse i boken? Dette er et perspektiv som kunne ha vært tematisert mer.

Av bidragene satte undertegnede avgjort mest pris på Olaf Aagedals tekst om bedehuset, illustrert ved en

tegneserie av Pål Ketil Botvar. Her gis det en idealtypisk fremstilling av en ungdoms omvendelse fra Kristian henger på sin Volvo Amazon utenfor bedehuset, via galleriet, til hans omvendelse markert ved et vitnesbyrd. Det hele er forbilledlig og fornøydlig fremstilt!

Samlet sett gir boken et slags tidsbilde av mangfoldet innen religiøst liv på norsk mark fremstilt av et knippe religionsforskere.

Olav Hovdelien



Tom Egeland

Den 13. disippel

Aschehoug 2014

496 sider, 399 kr

To år før Dan Brown kom med sin bok om Da Vinci-koden i 2003 hadde norske Tom Egeland alt skrevet romanen «Sirkelens ende», som handlet om et ukjent manuskript fra nytestamentlig tid.

Dersom manuskriptet ble kjent for allmenheten, ville det endre hele vår oppfatning av kristendommens tilblivelse og innhold. Dette plottet tas opp igjen i «Den 13. disippel».

Helten til Egeland er mest av alt en antihelt. Arkeologen Bjørn Beltø er keitete og usikker, han vet ikke alltid hvem han er og hva han vil, på toppen av det hele er han albino. Beltø er førsteamanuensis i arkeologi, men kan ikke sies å ha fått det helt til innenfor

akademia. At han ikke følger den slagne landevei, men sin egen intuisjon og stahet, har skaffet ham fiender og kritikere. Samtidig har det også ledet til oppdagelser og avsløringer som mange vil hindre at blir gjort kjent. Hva Beltø i boken beskjeftiger seg med, er jakten på den «egentlige sannheten» om Jesu liv og kristendommens fødsel. Plottet bygger Egeland opp ved hjelp av kontrafaktisk historieskrivning ispedd en stor dash konspirasjonsteorier. Dramatikken og drivet skapes ved at det legges ut en mengde løse tråder, som ikke skal tjene til annet enn å forvirre leseren. Når brikkene endelig faller på plass, fremstår de ikke alltid like vellykkede, men de tjener i det minste til å holde på leserens nysgjerrighet.

I «Den 13. disippel» er det mange skurker og sjarlataner. Den kanskje største av dem er apostelen Paulus (Den katolske kirke kommer også ganske dårlig ut av det hele). Egeland lar Paulus fremstå som eksponent for en kvinneundertrykkende kristendomsforståelse. Takket være ham forsvant de feminine elementene fra kristendommen. Dette grepet er kanskje av de minst originale i bokens plott, og det gjør etter min mening Paulus langt mer endimensjonal enn han i virkeligheten er. Men ikke minst virker det underlig at Egeland benytter dette grepet, all den tid hans egne karakterer tidvis fremstår som svært sjablongaktige hva mannlighet og kvinnelighet angår.

For plottene Egeland utvikler, er dessverre langt bedre enn personene han fyller dem med. Beltø oppleves tidvis som talsmann for forfatterens egne synspunkter på de store spørsmålene i tilværelsen. Noen ganger blir det hele litt kjedelig, nesten monomant, et eksempel er Beltøs/Egelands utgreiing om englene. Er man ute etter å lese kriminalromaner med uovertrufne person- og stedsskildringer er det bedre å gi seg i kast med svenske Åsa Larsson.

Sett under ett er det likevel ingen tvil om at Egelands romaner om Bjørn Beltø går Dan Brown en høy gang. Der hvor Dan Brown skriver som om han forteller historiske fakta, etterlater Egeland liten tvil om at han dikter og bedriver spekulasjoner. For den

som fester lit til Det nye testamentets budskap om Jesus fra Nasaret, er det ekstra spennende å følge Egelands kontrafaktiske tilnærming. Utvilsomt har han rett i antakelsen om at dersom det kontrafaktiske hadde vært det faktiske, ville mangt ha endret seg i vår forståelse av kristendommen.

Det lar seg ikke benekte at Egeland gjennom «Den 13. disippel» bidrar til å pirre nysgjerrigheten på hvordan Jesusbevegelsen oppstod. Boken kan og bør vekke interesse hos mange av oss for hva som er den «egentlige historien» om Jesus og Det nye testamente. I motsetning til hva Egeland synes å mene, vil jeg hevde at den historien langt overgår plottet han lar oss møte i «Den 13. disippel». Men arkeologen Beltø og fortelleren Egeland har utvilsomt fornyet min interesse for kristendommens fremvekst og minnet meg om at det opplagte ikke er så opplagt som det synes å være.



Dag Kullerud (red.)

Kirke og kultur

1/2014 119. årgang

Universitetsforlaget

90 sider, 110 kr

Kirke og kultur er et av våre hederskronede tidsskrifter. Jeg må med skam bekjenne at det er noen år siden jeg leste det sist. Men desto hyggeligere er det ved gjensynet å kunne konstatere at det stadig er et romslig magasin med aktuelt og fengende stoff.

Denne utgave er et temanummer om årets grunnlovsjubileum. Selv med

temaets røde tråd viser den spenstig bredde – fra «Ansvaret og ledelse i Den norske kirke» av biskop emeritus Andreas Aarflot til Jon Hugaas' «Fra Job til Eichman», som er betraktninger om ondskap. Oddbjørn Leirviks artikkel «Olavsarv og Olavsmerke» vitner om at Norge ved dette grunnlovsjubileum er mindre homogent enn da vi jubilerer i 1964.

Dette siste er Kristin Gunleiksrud inne på i sin innledende kommentar til utgaven: «Da jeg gikk på skolen på 1970-tallet, var vi alle kristne. Det var noe vi alle tok for gitt, som en uartikulert forutsetning: Vi var alle kristne, for vi var alle norske. Alle ble konfirmert, for det ble man. (...) Som samfunn er vi helt nødt til å komme videre i den store samtalen om kulturarv og mangfold og utvikle både en bevissthet og et språk der mangfold eller kulturarv ikke anses som gjensidig utelukkende.» Kloke ord som innbyggere i dette land bør prøve å etterleve!

Nummerets ni artikler er alle velskrevne og engasjerende. Fra et historisk perspektiv fattet jeg likevel størst interesse for redaktør Kulleruds «Svenskenes morgengave til Norge – et bibelselskap» Bibelselskapet i Norge fyller 200 år i 2016 og var et direkte resultat av de etter omstendighetene meget vellykkede forhandlinger mellom Norge og Sverige om en personalunion mellom tvillingrikene – ofte omtalt som Mossekovensjonen. Den ledende blant de svenske forhandlere var embedsmannen Mathias Rosenblad. Det norske presteskap var i utgangspunktet strengt anti-svenske. Rosenblad var en engasjert kristen, og gjennom aktivt diplomati og stor selskapelighet klarte han etterhvert å få norske prester mer positive til unionen. Ikke minst fordi Rosenblad hadde hatt kontakt med det britiske bibelselskap og var sentral i opprettelsen av det svenske, kom det i mai 1815 en betydelig gave fra den svenske kronprins Karl Johan til opprettelse av et norsk bibelselskap.

Steinar Wiik

Støtt Caritas Norges nødhjelpsarbeid!



Caritas er et av verdens største humanitære nettverk. Derfor kan vi raskt komme fram med nødhjelp i land og områder der konflikter eller naturkatastrofer har ført til storeødeleggelse og behovene for hjelp er størst. Derfor sier vi at Caritas er på plass både før, under og etter en katastrofe!

Les mer om vårt nødhjelpsarbeid og gi et bidrag på www.caritas.no. Du kan også gi et bidrag ved å sende SMS med kodeord **CARITAS** til **2090** (kr 100,- per SMS) eller benytte kontonummer **8200.01.93433**. Merk bidraget "nødhjelp".

Takk for ditt bidrag!

 **Caritas
Norge**



Pavens bønneintensjoner 2014

Juni

Generell intensjon:

At arbeidsløse må få støtte og finne det arbeidet de trenger for å leve et verdig liv.

Misjonsintensjon:

At Europa må gjenoppdage sine kristne røtter gjennom de troendes vitnesbyrd.

Juli

Generell intensjon:

At idrett alltid må skape menneskelig broskap og vekst.

Misjonsintensjon:

At Den Hellige Ånd må støtte lekfolket som forkynner evangeliet i de fattigste landene, i deres arbeid.

August

Generell intensjon:

At flyktninger som har blitt tvunget til å forlate hjemmene sine på grunn av vold, må oppleve å bli tatt sjenerøst i mot og at rettighetene deres vernes.

Misjonsintensjon:

At kristne i Oceania i glede må forkynne troen til alle folkeslag i denne verdensdelen.

September

Generell intensjon:

At personer med mentale funksjonsnedsettelse må motta den kjærlighet og hjelp de trenger til et verdig liv.

Misjonsintensjon:

At kristne, inspirert av Guds ord, må tjene fattige og lidende.

Fra biskop Berislav Grgić' kalender* 8

- 9/6 Ferming i St. Eysteins menighet, Bodø
- 15/6 Ferming i Den hellige families menighet, Storfjord
- 22/6 Ferming i Nativity of Mary Croatian Parish i Edmonton (Canada)
- 1/7 Møte i finansrådet
- 16/7 Messe i Karmel, høytiden for den salige Jomfru Maria av Karmelberget
- 29/7 Olsok i Trondheim
- 4–8/8 Ramsdorf og Südlohn (Tyskland)
- 24/8 Tromsø lutherske domkirke: Avskjedsgudstjeneste for biskop Kjølås
- 1–5/9 Prestemøte og retrett på Storfjord
- 12–16/9 Den nordiske bispekonferanse, plenarmøte i Turku (Finland)

*Å jour per 14/5

Vern om livet fra befruktning til en naturlig død



Bli medlem i
Menneskeverd

www.menneskeverd.no



Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender* 8

- 9/6 Ferming i Molde
- 12/6 Presteråd
- 15/6 Ferming på Hamar
- 4–6/7 Klosterneuburg
- 6–23/7 Sri Lanka
- 26–30/7 Olsokfeiring i Trondheim
- 8–10/8 London
- 14/8 Konsultorkollegium
- 16–17/8 Stavanger, diakonvielsen av Le Van Lai
- 17–19/8 Bergen, innvielse av floridabygningen ved St. Paul gymnas
- 22/8 Bispekonferansens permanente råd møtes i Oslo
- 23/8 Diakonvielse av Tao Quoc Nguyen i Oslo
- 24–25/8 Visitas i Halden
- 31/8 Pontifikalmesse i St. Torfinn, Hamar i anledning menighetens og kirkens jubiléer
- 1–4/9 Prestemøte, Mariaholm
- 6/9 Ferming, Kristiansand
- 7/9 Ferming, Arendal
- 12–16/9 Den nordiske bispekonferanse møtes i Turku, Finland

*Å jour per 15/5



Tidsreiser bevist

Av Bjørn Are Davidsen

Tviler du på at det er mulig med tidsreiser, kan det hjelpe å høre om Johannes Philoponus, som besøkte Alexandria i perioden 490–570.

Dette var ikke hvilken som helst by, men den intellektuelle hovedstaden i antikken. Det var her Det store biblioteket hadde vært, uten å bli ødelagt av kristne. Det var her den sagnomsuste Hypatia hadde undervist og ble drept, men ikke for å være hedning, filosof eller kvinne.

Og det var her Johannes underviste om det meste. Han fikk tidlig kallenavnet *Philoponus*, som betyr den «flittige» eller «arbeidsomme». Vi har over førti verker fra hans hånd. Temaene spenner fra teologi til grammatikk, via matematikk og astronom, fysikk og kjemi.

Her har vi å gjøre med en kristen som ikke lå langt etter sin tid. Philoponus lå så langt foran at man kan tro på tidsreiser.

Mot Aristoteles. Han var ikke en person som aksepterte tanker bare fordi de kom fra en autoritet. I en serie bøker angrep han Aristoteles for en feilaktig fysikk. Aristotelikere og nyplatonikere på 500-tallet trodde på et evig univers og på et klart skille mellom de fullkomne himmelske sfærer over månens bane og den forstyrrede jordiske verden under.

I stedet for å dele universet i to, mente Philoponus at de samme lovene gjaldt overalt. Det var først da Galileo Galilei over tusen år senere oppdaget at også andre planeter hadde måner, at flere naturvitere begynte å se det samme.

Philoponus argumenterte grundig mot Aristoteles også på andre områder. Han avviste at vakuum var umulig. Og han foregrev igjen Galileo når han argumenterte for at tunge og lette gjen-

stander falt omtrent like fort. Muligens viste han det også ved å slippe gjenstander fra tårn, selv om de nok ikke var skjeve.

Mens Aristoteles mente at spyd beveget seg fordi de ble dyttet av luftstrømmene de skjøv til side, mente Philoponus at de fikk en *impetus* av kasteren, altså en form for treghet som holdt dem i bevegelse. Dermed foregrev han et godt stykke på vei også Newtons treghetslover 1100 år senere.

Philoponus gikk også ut mot Aristoteles i synet på at universet kunne være uendelig gammelt. Nei, siden det gjennomgikk endringer, krevde et evig univers et uendelig antall endringer. Men en ekte fysisk uendelighet er ikke mulig. Man kan ikke bevege seg frem til i dag fra et punkt uten begynnelse. Mens Aristoteles og Aquinas argumenterte for Gud på bakgrunn av at universet var evig, argumenterte Philoponus for Gud fordi universet hadde en begynnelse. Og alt som begynner å eksistere, trenger en årsak utenfor seg selv. Dette gudsargumentet

På måter som burde gitt ham Nobelprisen på etterskudd.

kalles ofte for *Kalam*, som var navnet det fikk av arabiske filosofer. Det kom likevel ikke til heder og verdighet før oppdagelsen av *Big Bang*.

Sent gjennomslag. Dessverre er det ikke lettere å være før enn etter sin tid – eller stadig å tenke nye tanker. Det gikk som det måtte. Philoponus ble avvist som vranglærer både av nyplatonikere og aristotelikere – samt av teologene, som ikke likte hans syn på treenigheten.

Muligens skyldes det også treghet at han først fikk følgere i Vesten på 12- og 1300-tallet. Bonaventura (1217–1274) og Gersonides (1288–1344) støttet argumentene for at universet ikke kunne være evig, uten at de heller fikk gjennomslag i en kultur som dyrket Aristoteles som Filosofen med stor F. Da gikk det bedre med *impetus*-begrepet, som ble videreutviklet av Buridan (1300–1361) og Oresme (1325–1382), begge rektorer ved universitet i Paris.

På 1500-tallet begynte hans bøker å bli trykket. Dette påvirket sentrale

tenkere som Pico della Mirandola (1463–1494) og Galileo (1564–1642), uten at sistnevnte gjorde sine lesere oppmerksomme på hvor han hadde så mye av kritikken av aristotelisk fysikk fra. Det lå heller ikke naturlig for Newton å navngi hvilke kjemper han sto på skuldrene til.

Hvorfor? Hvordan skal man så forklare et fenomen som Philoponus? Handler det f.eks. om at han var kristen? Siden han kom til filosofien med en kristen tro, kan det være at han i utgangspunktet oppfattet Aristoteles som problematisk. Kombinert med en hjerne utenom det vanlige, kan det ha inspirert ham til å se alternativer.

Kanskje kom noe også av at han ble bedt av sine kirkelige overordnede om å skrive en avvisning av Aristoteles? Det er i hvert fall ikke direkte urimelig å tenke at en del av hans konklusjoner, som at universet ikke var evig, kan være påvirket av et slikt oppdrag.

Selv om hans kristne bakgrunn kan ha vært nødvendig, er den nok ikke en tilstrekkelig forklaring. Til det var han for alene blant kristne filosofer. Hadde hans filosofi vært en opplagt følge av et kristent tenkesett, burde flere fulgt ham.

Andre har dermed spurt om hans oppfattelse av bevegelseslæren og dette med treghet kan henge sammen med en intellektuell nytenkning påvirket av større sosioøkonomiske endringer i senantikken, som frigjøringen av slaver.

Eller handler det rett og slett om en som oppfattet at selv noe så oppegående som antikkens filosofer, var rammet av syndefallet? Mens greske tenkere som Proclus (412–485) syntes å se sine forgjengere som nesten guddommelige veivisere til en høyere virkelighet, leste Philoponus dem som feilbarlige forfattere. Uansett hadde han et klarere og kanskje mer ærlig blikk for spenninger og motsigelser hos Aristoteles, og for uenighetene mellom ham og Platon. I stedet for å overse eller bortforklare problemene, tok han frimodig tak i dem og løste dem på høyst originale måter.

Pilegrim

Det er fint dra på besøk? Kanskje har du en bestemor eller bestefar som bor i en annen by eller på landet et sted. Så må dere ta bilen eller toget for å komme dit. Da må dere forberede dere, pakke klær og kanskje litt mat for reisen.

Du har kanskje hørt om Olav den hellige. Han var en viktig konge i Norge for 1000 år siden. Han ville gjøre landet vårt til et kristent land. Men han møtte motstand. Til sist ble han drept av fiendene sine. Det skjedde på Stiklestad, et sted i Trøndelag. Men etterpå ble han regnet som en helgen. Da begynte folk å reise til graven hans i Nidaros, Nidaros er det samme som Trondheim. Der var det mange som ba om Olavs forbønn. Det kom også mennesker til Olavs grav som hadde

reist fra andre land. Det var en veldig slitsom reise, for de måtte som regel gå på bena.

De som reiser til en helgengrav kaller vi pilegrimer. Hver sommer kommer det pilegrimer til Nidaros, for 29. juli feires dagen hans. Vi kaller den dagen for olsok.

Kjenner du andre pilegrimsmål?



Statue av Olav den hellige på Nidarosdomen. Han har fått en krans fordi det er olsok.

Pilegrimer måtte også ha mat. Her er en oppskrift fra middelalderen. Så fin mat som dette spiste nok pilegrimene bare når de var hjemme.

Slik kunne en pilegrim se ut i middelalderen.



Rique-Manger

En matrett fra middelalderen som inneholder både epler og egg.

Du trenger

- 1 eple
- 2 – 3 egg
- 1 spiseskje smør
- ½ teskje krydderblending (for eksempel kanel, sukker og ingefær)

Gjør slik

Skrell eplene, ta ut kjernehuset og del dem i biter

Kok bitene en kort stund i vann. Hell av vannet og ha i smøret. Stek bitene en kort tid i smøret. Hell så eplebitene over i en bolle.

Visp eggene sammen og hell røren i en panne. Stek på svak varme. Etter at eggene har stekt en liten stund, heller du oppi eplebitene. Dryss krydderblendingen over og server varm.



Kryssord

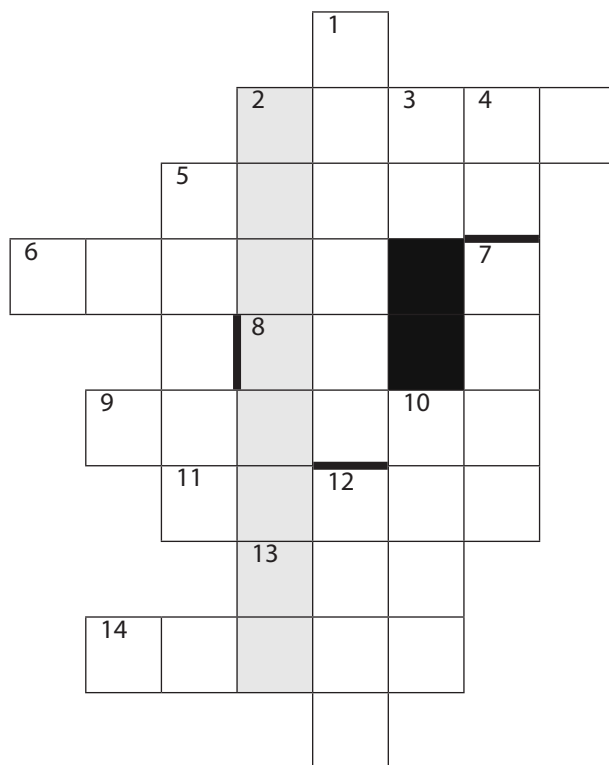
Finn løsningsordet

Vannrett

2. Viktig disippel
5. Annet navn på viktig disippel
6. Herre, meg!
8. To like
9. Ble Jesus festet på korset med
11. Kjent italiensk helgen
13. Den Hellige Ånd satte seg som tunger av ... på apostlenes hoder.
14. Motsatte av å spre

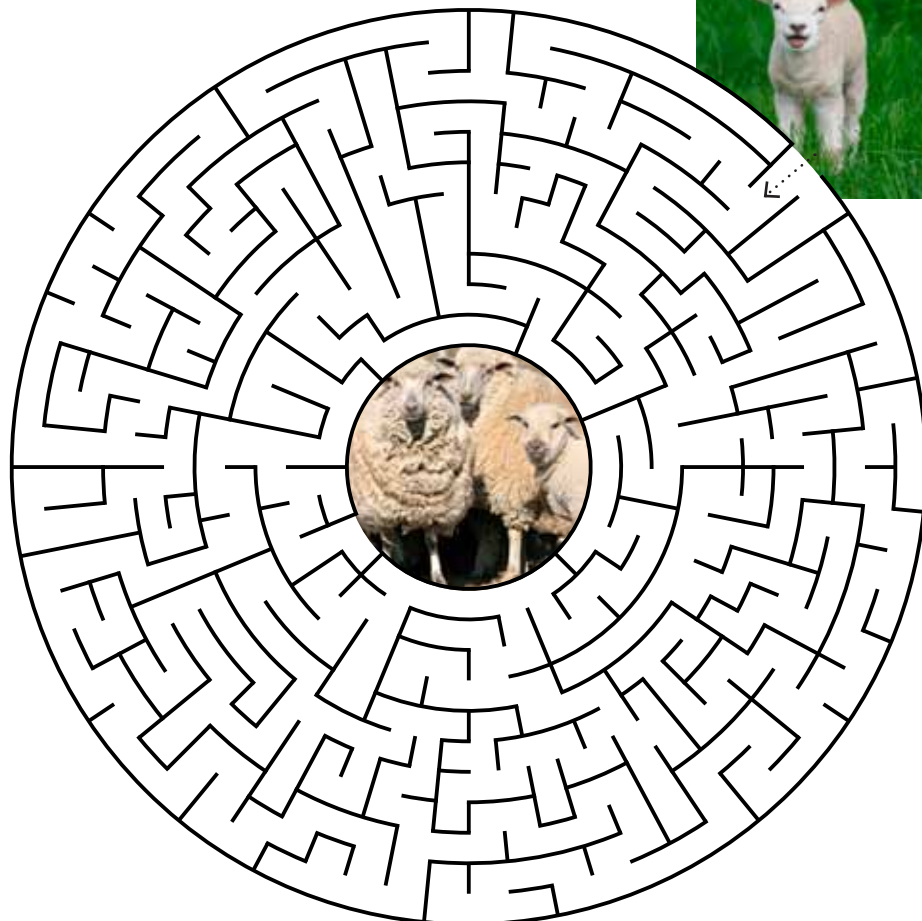
Loddrett

1. Gudshus
2. Løsningsord
3. 2
4. 1
5. Himmelveesen
7. Guttenavn
10. «Jeg er med dere alle dager, inntil verdens ... »
12. «Gå ut i verden og gjør ... til mine disipler.»



Labyrint

Kan du hjelpe lammet å finne veien til flokken sin?



Etterlysning

Planlagt jubileumsbok St. Hallvard

Den 15. mai 2015 fyller St. Hallvard menighet i Oslo 125 år, og ett år senere er det 50 år siden kirken på Enerhaugen ble vigslet.

I anledning dette dobbelte jubileum planlegger vi utgivelse av en ny jubileumsbok, 25 år etter at Johs. Bruce utga «Fra Urtegaten til Enerhaugen». Vår historie er blitt 25 år rikere siden den gang, og vi kan dessuten se på de første hundre år med friske øyne og nye perspektiver – og få med beretninger som ikke kom frem da.

Til innsamling av historier, minner og bilder trenger vi din hjelp! Fra din egen tid, eller dine foreldres og besteforeldres tid. Kanskje har du flyttet fra Oslo for lenge siden, og husker nettopp derfor mye bedre enn andre hvordan det var akkurat da?

E-post kan sendes til st.hallvard-bok@katolsk.no og brevpost til:

Jubileumsbok 2015
St. Hallvard menighet
Enerhauggata 4
0651 Oslo



Foto: Mads Tandevik/okb.no

Fra 1. april 2014 er **Mladen Praljak** ansatt i en ettårig prosjektstilling i Oslo katolske bispedømmes pastoralavdeling, i forbindelse med kartlegging av

pastorale aktiviteter i innvandrergruppene i bispedømmet. En del av arbeidstiden vil brukes til reising. Mladen er født 1. desember 1982 i Zenica (Bosnia-Hercegovina) og kom til Norge og Arendal i 1993. Han hadde flere verv i Norges Unge Katolikker fra 2002. Mladen er utdannet bachelor i elektronikk og telekommunikasjon fra Universitetet i Agder 2005, bachelor i filosofi og religionsvitenskap fra Universitetet i Zagreb 2009, og master i filosofi samme sted 2013.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 10. april 2014

Mgr. **Torbjørn Olsen** vil etter avtale med biskop Berislav Grgić av Tromsø begynne å arbeide i Oslo katolske bispedømme fra slutten av oktober 2014. Biskop Grgić har bedt om preste-forsterkning til stiftet fra OKB, og p. **Sigurd Markussen** har svart imøtekommende på hans henvendelse om å tjenestegjøre i Tromsø stift fra høsten 2014. Kontraktstiden er på tre år. P. Markussen avslutter den 1. august i år studiepermisjonen fra sin tjeneste i St. Hallvard, hvor han har vært sogneprest siden 1. september 2008. I permisjonstiden har han studert dogmatisk teologi ved det pavelige universitet Angelicum i Roma.

Biskop Eidsvig takker biskop Grgić for at han tillater mgr. Olsen å arbeide i OKB og begge prester for deres beredskap til å ta fatt på nye og viktige pastorale oppgaver.

Melding fra biskopens kontor, Oslo katolske bispedømme, 29. april 2014/St. Olav



Foto: Mads Tandevik/okb.no

Oslo katolske bispedømme ansatte 1. mai 2014 **Britt Myrli** (47) som eiendomsforvalter. Britt kommer fra Inderøy i Nord-Trøndelag. Hun

Velkommen til diakonvierelser i august



Foto: kirkeliv.no

Søndag 17. august klokken 11 diakonvier biskop Bernt Eidsvig **Le Van Lai** i St. Svithun kirke i Stavanger. Lai er født 27. november 1946. Han ble døpt katolsk ombord på den norske båten Berg Sisu i havnen i Singapore 8. mai 1979 og kom til Norge som politisk flyktning i august samme år. Lai er sivilingeniør i petroliumsteknologi og arbeider i oljebransjen. Siden 1996 er han kirkelig assistent i St. Svithun menighet i Stavanger, og siden 2012 har han vært kandidat til det permanente diakonat i bispedømmet.

Biskop Eidsvige innsatte ham som lektor 9. februar 2013 og som akolytt 21. september 2013.



Foto: kirkeliv.no

Lørdag den 23. august klokken 16 diakonvier biskop Eidsvig **Tao quoc Bjoern Nguyen** i St. Olav domkirke. Tao er født 9. oktober 1984 i Bergen og utdannet elektriker. Han vokste opp i menigheten i Moss. Tao var leder for Norges Unge Katolikker 2007–2008, og har også hatt mange andre verv i barne- og ungdomsarbeidet. Siden høsten 2008 er han student ved St. Eystein presteseminar. Biskop Eidsvige innsatte ham som lektor 26. januar 2013 og som akolytt 1. januar 2014. Siden i fjor studerer han ved det pavelige

Angelicum-universitetet i Roma.

Velkommen!

utdannet seg som teknisk tegner og jobbet med dette i en årrekke. Hun videreutdannet seg til sivilingeniør innen byggkonstruksjon og arkitektur, og kommer til bispedømmet fra en stilling i Østfold fylkeskommune, hvor hun jobbet med eiendomstaksering. Hun er forlovet og har en sønn på 11 år.

Bispedømmets eiendomsforvaltning, som nå blir bestyrt, ble opprettet i 2011 og består fra før av Hai-Nam Vy og Paul Marić.

Melding fra biskopens kontor, Oslo katolske bispedømme, 6. mai 2014/St. Olav

På anbefaling fra den norske magistrale delegasjon av Ridderordenen av den hellige grav i Jerusalem (OESSH) tildelte kardinalstormester Edwin Frederick O'Brien ordenens fortjenstmedalje til Oslo biskop **Ole Christian M. Kvarme** og til fungerende Oslo biskop **Trond Bakkevig**, prost i Vestre Aker. Fortjenstmedaljen tildeles ikke-medlemmer som gjennom sitt liv og virke sjenerøst har bidratt med noe godt og viktig for Det hellige land. Overrekkel-sen fant sted 2. mai.

Ridderordenen av den hellige grav i Jerusalem, Den norske magistrale delegasjon/St. Olav

Fredag den 2. mai ble biskop Bernt Eidsvig opptatt som ridderkommandør i Ridderordenen av den hellige grav i Jerusalem. Biskop Eidsvig blir samtidig ny storprior for ordenens norske avdeling.



Foto: Catharina

Kardinalstormester Edwin Frederick O'Brien var hovedcelebrant i messen som ble feiret i St. Olav domkirke, og opptok biskopen i ridderordenen. Koncelebranter var blant annet erkebiskop Arthur Roche KC*HS, sekretær for Kongregasjonen for gudstjenesten og sakramentsordningen; mgr. Charles Morerod, biskop av Genève, Lausanne og Fribourg; og mgr. Friedrich Bechina, undersekretær for Kongregasjonen for katolsk utdanning.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 28. april 2014/St. Olav



Morten Espelid, født 1. oktober 1984, er fra 29. april ansatt som administrasjons- og regnskapsmedarbeider i Caritas Norge. Morten er oppvokst i

Slemmestad utenfor Oslo og har en Master of Business Administration fra Ritsumeikan Asia Pacific University i Japan. Morten har stor interesse for naturvitenskap og for miljøvennlig samfunn og har derfor også en bachelorgrad i Materialer og Energi for Fremtiden ved Universitetet i Oslo. På fritiden er han blant annet interessert i golf og musikk.



Trine Lejon, født 5. desember 1982, er fra 5. mai 2014 ansatt som kommunikasjonsrådgiver i Caritas Norge. Trine har

en bachelorgrad innenfor likestilling og menneskerettigheter ved UiO og University of Wrocław, Polen. Etter at hun var ferdig uteksaminert med Master of International Journalism ved Brunel University i London 2010, har hun hatt praksis i BBC World Service og jobbet som journalist i NRK. Trine har stor interesse for språk, film og foto, og har blant annet jobbet med videoplattformen til Amnesty International i Norge.

Melding fra Caritas Norge



Fra og med august begynner **Isabel Hillestad** i en 50 % prosjektstilling som karitativt koordinator i St. Olav menighet i

Oslo. «Isabel skal være en resursperson for dem i menigheten som driver karitativt arbeid, og samtidig hjelpe oss til å tenke nytt for at stadig flere skal få erfare Kristi kjærlighet på en konkret måte gjennom menighetens arbeid», står det å lese på menighetens nettsider.

Isabel, som har bodd i Norge siden 1985, ble født i Mexico City i 1960, er gift og har fire barn. Hun er utdan-

net som aktivtør, og har flere års allsidig pedagogisk arbeid med små barn med og uten spesielle behov i barneskolen. Hun har også utdanning fra kontor- og sekretærlinje fra Mexico. Hun var i mange år kateket i Asker og Bærum katolske menighet, som hun sogner til.

Isabel kommer til jobben etter to og et halvt år som informasjonsmedarbeider i Caritas Informasjons- og veiledningssenter for arbeidsinnvandrere. Fra august 2009 ledet hun et samarbeidsprosjekt mellom de katolske menighetene i Oslo og Caritas Norge med gratis norskundervisning.

stolavmenighet.com/St. Olav

Utnevnelser



Tromsø stift

Biskop Berislav Grgić dekreterte 15. april 2014 at nytt konsultorkollegium etableres samme dag og oppnevnte samtidig nye medlemmer i rådet.

Konsultorkollegiets sammensetning blir som følger: Generalvikar pater **Marek Chelminiak** MSF, pater **Dariusz Banasiak** O.Cist., pastor **Wojciech Egiert**, pastor **Gunther Josef Jäger**, pater **Marek Michalski** MSF. Oppnevnelserne gjelder for fem år, dvs. fra 15. april 2014 inntil 14. april 2019.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 16. april 2014

Oslo katolske bispedømme

Biskop Bernt Eidsvig av Oslo har den 28. mars utnevnt **Leonie Leonen Gelacio**, **Felicitas Geronimo**, **Grzegorz Gryczynski**, **Gerald Kailainathan**, **Dilani Maginaarachchi** og **Fredricque Theosophe** til ekstraordinære kommunionsutdelere i St. Johannes, apostel og evangelist menighet i Oslo. Utnevnelsen gjelder for tre år fra den 28. mars 2014.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 1. april 2014

Biskop Eidsvig kunngjorde den 16. mai 2014 de følgende utnevnelser og presteforflytninger i Oslo katolske bispedømme:

+

R.I.P.

P. Ivar Boillot

P. Ivar Boillot (Jesu små brødre) døde i Paris onsdag den 16. april. Hans liv og tjeneste var viet de fattige og utstøtte. Han virket i Norge 1974–1981. Senere var han prest for prostituerte og rusmisbrukere i Paris.

Herre, gi ham den evige hvile, og la det evige lys skinne for ham. Han hvile i fred.

- **P. Mariusz Semla** løses den 1. juli 2014 fra sin stilling som kapellan i St. Ansgar menighet i Kristiansand og vender tilbake til bispedømmet Tarnów i Polen.
- **P. Łukasz Gruchała** løses den 1. juli 2014 fra stillingen som kapellan i St. Paul menighet i Bergen og utnevnes fra samme dag til kapellan i St. Josef menighet i Haugesund.
- **P. Michael Nguyen Duong Duy** løses den 1. september 2014 fra stillingen som kapellan i St. Ansgar menighet i Kristiansand og utnevnes fra samme dag til kapellan i Vår Frue menighet i Porsgrunn og til ansvarlig for vietnamesisk sjelesorg i Porsgrunn, Larvik og Sandefjord.
- **P. Louis Dang Quang Tien** utnevnes med virkning fra 1. september 2014 til sjelesørger for vietnamesisktalende i Kristiansand.
- **P. Alan Nelson Navales** løses den 1. oktober 2014 fra stillingen som sjelesørger for filippinere i Stavanger og utnevnes fra samme dag til kapellan i St. Magnus menighet i Lillestrøm (50 %) og til sjelesørger for filippinere i Arendal, Kristiansand og Haugesund (50 %).

- **P. Amando Bergantino Alfaro** er med virkning fra 1. oktober 2014 utnevnt til sjalesørger for filippinere i St. Svithun menighet i Stavanger.
- **P. Paweł Piotr Wiech** SS.CC. løses den 1. juli 2014 fra stillingene som sogneadministrator i St. Teresia menighet i Hønefoss, ansvarlig prest for St. Thomas kapelldistrikt i Valdres og biskoppelig vikar for innvandrersjelsorsorgen. Han er, som tidligere annonsert, innvilget et års studiepermisjon.
- **Mgr. Torbjørn Olsen** er med virkning fra den 1. november 2014 utnevnt til sogneprest i St. Teresia menighet i Hønefoss og ansvarlig prest for St. Thomas kapelldistrikt i Valdres. Fra samme dato utnevnes han til konstituert biskoppelig vikar for innvandrersjelsorsorgen i bispedømmet.
- **P. Iruthayanathan Pethurupillai** løses den 1. september 2014 fra stil-

lingen som sogneprest i St. Magnus menighet i Lillestrøm.

- **P. Janusz Fura** SS.CC. løses den 1. september 2014 fra stillingen som sogneadministrator i St. Hallvard menighet i Oslo og er fra samme dag utnevnt til sogneprest i St. Magnus menighet i Lillestrøm.
- **P. Carlo Borromeo Le Hong Phuc** løses den 1. september 2014 fra stillingen som rektor ved St. Eystein presteseminar og utnevnes med virkning fra samme dag til sogneadministrator i St. Hallvard menighet i Oslo.
- **P. Bharath Villavarayan** bekreftes med virkning fra 1. september 2014 som rektor ved St. Eystein presteseminar.
- **P. Piotr Gwiżdż** løses den 1. september 2014 fra stillingen som kapellan i St. Olav menighet i Oslo og utnevnes

fra samme dag til kapellan i St. Ansgar menighet i Kristiansand.

- **P. Wojciech Knutelski** (ikke ennå ankommet bispedømmet) er med virkning fra 1. september 2014 utnevnt til kapellan i St. Olav menighet i Oslo.
- **P. Janusz Batko** (ikke ennå ankommet bispedømmet) er med virkning fra 1. september 2014 utnevnt til kapellan i St. Paul menighet i Bergen.
- **P. Krzysztof Ireneusz Wanat** SS.CC. løses den 1. september 2014 fra stillingen som kapellan i St. Hallvard menighet i Oslo og utnevnes fra samme dag til kapellan i St. Johannes menighet i Oslo.
- **P. Waldemar Borek** (ikke ennå ankommet bispedømmet) er med virkning fra 1. oktober 2014 utnevnt til kapellan i St. Hallvard menighet i Oslo.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 16. mai 2014

In Memoriam



Foto: Kari-Mette Eidem

Kari-Mette Eidem

Født: 14. januar 1944
Død: 5. mai 2014
Begravet: 14. mai 2014, fra St. Magnus kirke, Lillestrøm

Våre dyptfølte kondolanser over Kari-Mette Eidems bortgang går til hennes mann Frode, døtrene Helene og Ingunn, og deres ektefeller og barn. Som tidligere kolleger og medarbeidere deler vi deres sorg over tapet av et helstøpt menneske.

Da Kari-Mette kom til Caritas Norge som innenlandskordinator, brakte hun med seg en moderlig varme og tilstedeværelse. Hun var et ekte vitnesbyrd om medmenneskelighet

og kristen tro, praktisert på alle områder i livet. Hennes raushet med ros og omtanke for kolleger, støttespillere og samarbeidspartnere tok hun også med seg da hun senere ble generalsekretær i den norske katolske kirkes hjelpeorganisasjon, uten at det hindret henne i å ta tøffe og viktige beslutninger. Denne krevende stillingen innebar mye tid borte fra mann, barn og barnebarn, venner og menighetsfeller i St. Magnus menighet hjemme i Lillestrøm, hvor hun tidligere hadde hatt sin jobb og virke. Den ga henne imidlertid nye erfaringer og innsikter fra alle verdenshjørner og sosiale forhold, og dermed nye og andre muligheter til å bruke sine nådegaver, og leve sitt kall som legfransiskaner.

Kari-Mette har også bidratt i den hjemlige kirkelige virkeligheten: økumenisk gjennom Bibelselskapet og katolsk som medlem av kommisjonen for prestestudenter.

Kari-Mette har kjørt i kolonne fra Jordan og inn i Saddam Husseins Irak for å besøke katolske helsestasjoner der. Hun har danset samba med toppene i norsk næringsliv og utenriktjeneste på en solidaritetskonsert i regi av Caritas Brasil, under et norsk statsbesøk i landet. Hun har bl.a. bidratt i samfunnsutviklingen i det

frigjorte Øst-Timor, i gjenoppbyggingen og forsoningsarbeidet etter krigene på Balkan og i rednings- og rehabiliteringsarbeidet etter tsunamien i Det indiske hav i 2004. I alle disse avgjørende situasjonene, der en virkelig kan føle seg som en betydningsfull aktør i historien, forble hun alltid like jordnær og upretensios.

I møte med Kari-Mette var det særlig hennes evne til å lytte som imponerte mennesker fra hele verden, en holdning som vitnet om ydmykhet i møte med den grimme virkeligheten store deler av befolkningen i krigsherjede og fattige land lever i.

Det var også denne innstillingen som preget måten hun tålmodig forholdt seg til organisasjonens overordnede og langsiktige utfordringer: å legge stein på stein, og å tro på det beste i mennesket. Som hennes medarbeidere nøt vi godt av et arbeidsmiljø preget av tillit og frihet, samarbeid og ansvarsdeling, sjenerøsitet og personlig oppfølging. Vi sitter igjen med mange gode minner og setter stor pris på alt vi har lært av henne, men først og fremst er vi takknemlige for å ha kjent henne. Måtte hun gå inn til sin Herres glede.

Elizabeth B. Jensen og Ingrid R. Joys

Øystein Lund presteviet

Foto: Mats Tande

Den 1. mai, på festen for den hellige Josef, håndverkeren, ble diakon Øystein Lund presteviet i St. Olav domkirke i Oslo av biskop Bernt Eidsvig. Lund ble diakonviet i samme kirke 28. august i fjor, og har siden virket som diakon i domkirkemenigheten, en menighet han også er bosatt i.

Øystein Lund er direktør for tilsyns-avdelingen i NOKUT. Han har tidligere vært prest i Den norske kirke og var i en årrekke tilknyttet Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo. Han ble opptatt i Den katolske kirkes fulle fellesskap 13. april 2009 på Lunden kloster i Oslo, er gift med Helene og far til William og Fredrik. Den hellige stol har gitt tillatelse til at han blir ordinert til diakon og prest, en spesialtillatelse som ofte gis gifte tidligere lutherske prester.

Ordinandens brede kirkelige vennekrets var godt representert i messen.

St. Olav gratulerer!

Mer på katolsk.no

Biskop Eidsvigs ordinasjonspreken og flere bilder finnes på katolsk.no. Billedkavalkaden inneholder også lydklipp fra messen. Blant annet hører man guttekooret fra Oslo lutherske domkirke, hvor både Øystein og sønnen Fredrik synger.

Nye menighetsråd i OKB

I disse dager velges det menighetsråd i de fleste av Oslo katolske bispedømmes menigheter. Resultatene blir kunngjort på katolsk.no.

Ny adresse

Munkeby Mariakloster har fått ny adresse. Adressen er Munkebyvegen 310, 7608 LEVANGER.





Bøn om bot og betring

Me har nett feira pinsehøgtida, der dei truande og Kristi kyrkje mottek Den Heilage Ande. Slik utrustar Kristus oss med kraft til å stå fast som misjonsvitne i vår eigen kvardag.

Me går frimodige ut i verda, trygge på krafta me får frå det høge. I kyrkjeåret 2014 kjem festen for St. Johannes berre dryge to veker etter pinse.

Kontrast? Ein vil kunne hevde at det er ein viss kontrast mellom jublande pinsefest med tungetale, og døyparen Johannes i øydemarka, som svingar ordet som ei øks og formanar til omvendning, bot og lutring. Etter å ha vore på ein lengre retrett på Iona har eg imidlertid kome til at det er ein djup og rik samanheng mellom desse to dimensjonane i Kyrkja. Det kan vere krevande å sjå ærleg på seg sjølv, og det er rart med det: Når eg kjem hit til Iona, synest det som om eg har fått den litt ubehagelege nåden å sjå mitt eige tilvære eit fornya sannings ljøs. Det er ikkje alltid like lett å sjå seg sjølv på godt og vondt. Kanskje ligg det eit skjult åndeleg samband mellom det eg opplever under retretten og historia til denne øya?

Iona skreiv seg for alvor inn på kartet for åndelege kraftsentra då den heilage Columba slo seg ned her allereie i 563. Han segla frå Irland med tolv(!) fylgjesveinar, og grunnla eit klostersonnem. Slik akselererte utbreiinga av keltisk trus- og åndsliv, som allereie då hadde utvikla seg over lengre tid i Irland. Gjennom ei stor, monastisk rørsle vann keltisk spiritualitet fram og vart ei bærande kraft, ikkje berre i klostera, men i samfunnet generelt. Me knyttar gjerne visse trekk til denne trusforma, så som det kontemplative liv, mystikken, pilegrimsaspektet og nærleik til naturen. Men ikkje mindre viktig var botstanken,

sjølvransaking og dei asketiske ideala. Då Irlands vernehelgen, St Patrick, på sine eldre dagar sette seg føre å skrive sin *Confessiones*, historia om hans eige liv, starta han med desse linjene: «Eg er Patrick. Eg er ein syndar»

Tru og sanning. På våre trakter er synet på synd og sjølvransaking prega av den lutherske trusarven og har ofte ruva som ei mørk sky på vår Skapars blåtindrande himmel. Men St. Patrick skreiv ikkje sine fyrste linjer tufta på luthersk lære. Keltisk spiritualitet hadde røter tilbake til ørkenfedrene og til austkyrkja si kristentru, der dei henta inspirasjon og visdom. Den heilage Cassianus (som enkelte lærde hevdar var av keltisk opphav) budde med ørkenfedrene over lang tid, og i hans nedteikningar skildrar han korleis ørkenfedrene både levde og trudde. Synd var ikkje i fyrste hand sett som eit brotsverk. Det var meir eit teikn på djupe sår i menneskets sinn, noko som krevde lækjedom. Å vere kristen var å søke Gud i tru og sanning. Men sanning gjaldt også ein sjølv, både med dei gåver og med dei manglar og lastefulle trekk som det einskilde mennesket måtte ha. Gjennom askese, studier og dagleg lovprisning skulle trua styrkast, og slik kunne munken gje rom for Anden i sitt indre.

I keltisk åndsliv såg ein behovet for denne indre lækjedomen, og ein utvikla etter kvart ein vegleiar-praksis der det einskilde mennesket kunne komme med sine innerste tankar til sin *anam cara*, eit gælisk uttrykk for sjeleven. Slik utvikla skriftemålet seg mot den forma me kjenner i dag, og som meir retteleg ber namnet *sakramentet for forsoning*. Denne praksisen førte den einskilde truande mot eit dynamisk trusliv som la til rette for vekst og indre, åndeleg fornying. Å sjå ope på si eiga synd var viktig for å kunne stille rett diagnose, og for å kunne samarbeide med nådens kraft frå

Den Heilage Ande. Ved å forsone seg med Gud og seg sjølv kunne ein vinne djupare inn i den evangeliske fridomen som dei fyrste kristne vitna om.

Rom for å handle. Kva skjedde så med meg, der ute på den heilage øya i havgapet? Som ein Jona i kvalen skalv eg meg gjennom tre dagar og tre netter, og fekk kasta over meg den eine skuldinga etter den andre. Syndemyrkret låg tjukk som graut i lufta, og eg fekk mest ikkje puste. Demoniske tankar lugga og reiv, og ville dra meg ned, djupare, djupare ... Men til slutt kom eg til eit punkt der eg ikkje orka meir. I staden for å kjempe mot, lot eg meg berre drive med. Om Gud ville vise meg alt dette, då måtte det vere for at sanninga skulle sette meg fri. Plutseleg var det ikkje lengre så skræmmande. Å sjå si synd, sine sår, er grunnleggjande godt, for det gjev rom for å handle. Det kan til og med kome til å gå sport i det, slik det gjorde for både ørkenfedre og Columba. Og eg kjenner ei indre stemme som jublar saman med Heilaganden: «Ja, vis meg det som er, for eg vil vidare i livet og i trua»



Vi takker!

Per 13. mai er det kommet inn kroner 151 046 i gaver til St. Olav i 2014. Takk til alle våre givere!

